

Misket

02

Doğanın İntikamı

Okulumuzun Kedisi Misket

YAPAY DEPREM

Mitoloji

Hiçbir Şeyden Her Şeye

Quasimodo Sendromu

Künye

İmtiyaz Sahibi

(İstanbul Üsküdar Lisesi Adına)

Nedim GÜNEY

İcadiye, Barışık Sk. No:18, 34674 Üsküdar/İstanbul

Genel Yayın Yönetmeni

Can KARATAŞ

Yazı İşleri Sorumlusu/Editör

Nisa Özleyiş AKÇAALAN

Grafik Tasarım

Mustafa Enes BOLAT

Yayın Kurulu

Mustafa Enes BOLAT

Nisa Özleyiş AKÇAALAN

Danışman

Metin DALDABANOĞLU

Kapak Tasarım

Sude KURUCA

Yazarlar

Demet SAVRUK • Esmâ Naz YAR • İren TANYILDIZ • Meryem ÇINAR • Irmak AKSOY •
Nur İpek CANDAN • Dilara YILDIZ • Beyzanur BAŞER • Mehmet KIRAN •
Mustafa Enes BOLAT • Irmak ÇAĞLAYAN • İlhan Devrim GERÇEK •
Nisa Özleyiş AKÇAALAN • İpek Su AKICI • Bilge Ateş • Neslihan SEZGİN •
İrem Zehra Uzun • Melisa ÖZMET • Adanil GÜZEL • Gamze Ezgi ÇALI •
Nursina YILMAZ • Ekin YILDIRIM • Sude KAYA • Tuana SARIOĞLU •
Meryem Yüksel POLAT • Ada ÖZDEMİR

Yönetim Yeri

İstanbul Üsküdar Lisesi

İcadiye, Barışık Sk. No:18, 34674 Üsküdar/İstanbul

İletişim

misketdergisi@gmail.com

instagram.com/misket.iul

Yayın Türü

Yerel, Süreli

Dergideki yazı, resim ve fotoğrafların sorumluluğu yazarlara aittir.

İçindekiler

İçerik İsmi	Sayfa
Künye.....	1
İçindekiler.....	2
Gençliğin Hakkını Vermek.....	3
Okulumuzun Kedisi Misket.....	4
Bilim Günlük Hayatımızda Ne İşe Yarar?.....	5
Doğanın İntikamı.....	9
Koyunlar Hakkında İlginç Bilgiler.....	11
En Ünlü Koyunlar.....	12
Yapay Deprem.....	13
Söz.....	14
Denge.....	15
Nebula Hipotezi.....	17
Tramvay Problemi.....	19
Bağımlılık.....	21
Quasimodo Sendromu.....	24
Söz.....	25
Halo Etkisi.....	26
Kaiser II. Wilhelm de Kim?.....	28
En Ünlü Satranç Maçları.....	31
Büyüme.....	33
İnsanlığın Gelişimi.....	34
Söz.....	36
Neden Kitap Okumalıyız?.....	37
Huzursuzluk.....	39
Türkiye'nin Einstein'i Oktay Sinanoğlu.....	40
Filmler.....	43
Hiçbir Şeyden Her Şeye.....	45
Söz.....	47
Zamanın Kendi Hâli: Kuzguncuk.....	48
Piyano Tuşları İle Dans Eden Kadın.....	49
Münazara'da "Break Etmek".....	51
K-19 Nükleer Denizaltı Faciası.....	52
Dil ve Kültür.....	53
Söz.....	54
Tiyatroyu Anlarsak Yaşatabiliriz.....	55
Mitoloji.....	56
Laboratuvarların Yenilenmesi.....	57
İyilik Kanımızda Var!.....	58
Son.....	59

Gençliğin Hakkını Vermek

Gençlik; doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, faydalı ile zararlının kıyaslamasının yapıldığı insan hayatının belki de en kıymetli zaman dilimidir. Gençlik, insanın kendi benliğini ve özgürlüğünü kazanmaya başladığı hayata hazırlık dönemi, evreni ve yaratıcıyı anlamlandırma sürecinde varlık sahasında benliğini ön plâna çıkararak eşya ve hadiseleri yorumlamayı tercih ettiği, bununla birlikte iç dünya-dış dünya dengesinde bazı gelgitleri yaşadığı fırtınalı bir dönemdir. Gençlik, bir milletin geleceğe dair en kıymetli hazinesidir. Bu nedenle gençler geleceğin ihtiyaçlarına göre kendilerini yetiştirmeli, kültürlü ve idealist olmalıdır. İdealist olmayan gençlik rotasız gemiye benzer. Montaigne'in dediği gibi: "Rotası belli olmayan geminin hangi limana demirleneceği ise meçhuldür."

Gençlik, bireyin kimlik ve kişilik açısından toplumda var olmaya kapı aralayan belirleyici bir dönemdir. Aynı zamanda bu yönüyle diğer gelişim dönemlerinden ayrılan gençlik çağının, kişinin toplumun değer yargıları ile doğrudan yüzleştiği bir evredir.

Genç için en üst kimlik olan ve onun diğer alt aidiyetleri ile ilişkisini tayin edip düzenleyen insanlık kavramı, gündelik yaşamda gençliğe yücelik ve bir yanılla da heyecan katan hak, hukuk, adalet, merhamet gibi değerleri kuşattığı için gencin kimlik, kişilik ve karakter gelişimine doğrudan katkı sunmakta ve rehberlik etmektedir. İnsan olma ve insan kalma ideali, gencin taşıdığı en üst kimliktir. Kimlik, arayış değil buluştur. Kimlik söylemden ibaret değil aynı zamanda erdemle yücelen aidiyettir, şahsiyettir.

Bu bağlamda sizlerin, kentin adını taşıyan bir lisenin yılmaz neferleri olarak sadece akademik alanda değil sosyal ve kültürel alanda ayrıca dayanışma günlerinde kendinizi göstermeniz takdire şayan bir duruştur. Hiçbir komut, talimat, yönlendirme beklemeden taşın altına elinizi koymanız ve bunu yaparken de saygıyı, nezaketi elden bırakmamanız ve size nice fedakârlıklar yapan büyüklerinizin fikirlerine her koşulda değer vermeniz ise insanî değerlere ne denli haiz olduğunuzun göstergesi olması bağlamında ayrıca anlamlı bir değerdir.

Yolunuz açık, zihniniz her daim berrak olsun!

Nedim Güney

— Okulumuzun Kedisi Misket —

İstanbul Üsküdar Lisesinde okuyan her öğrenci kedilerimizin bizler için ne kadar önemli olduğunu çok iyi bilir. Beden derslerinde bahçede maç izlerken sizi asla yalnız bırakmazlar ya da derste odaklanmışken sizin sınıfınızı ziyaret ederek size sevimlilikleriyle yardım ederler. Okulun her yerinde birbirinden tatlı kedilere rastlayabilirsiniz. Bütün bu tatlı kedilere rağmen aralarında diğer kedilere göre daha ünlü bir kedimiz var: Kendisi bu okuduğunuz dergiye adını veren Misket.

Diğer kedilere göre daha soğukkanlı tutumuyla farkını belli ediyor. Ben okulu ilk ziyarete geldiğimde gözüme ilk çarpan kedi Misket'ti. Okulu gezerken babam ve bana tur rehberliği yapan tatlı bir kedi en başta. Sonrasında okula başladığımda ise o sene okula benimle beraber gelen tüm dokuzların da Misketle tanışıp benimki gibi ilginç, aynı zamanda oldukça iç ısıtıcı anılar yaşadığını öğrendim. Şu anki dokuzuncu ve onuncu sınıflarımız mevcut virüs nedeniyle Misket'i çok tanımasa da üst sınıflarımız ve aynı zamanda yeni mezunlarımızın oldukça bildiği ve sevdiği bir kedidir.

Bu nedenle dergimize İstanbul Üsküdar Lisesi ile karşılaşmış olan herkese bir şeyler çağrıştırabilmesi için okulumuzda oldukça önemli bir yere sahip olan çok sevdiğimiz kedimiz Misket'in adını verdik.

Bilim Günlük Hayatta Ne İşimize Yarar?

Bilimsel yöntemin gelişmesini takiben, nispeten yeni bir bilim dalı olarak psikolojinin doğuşu, bizlere insan hakkında kuşkusuz çok şey öğretti ve öğretmeye devam ediyor. İnsan hakkındaki psikolojik bulgular bir süre sonra eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkma serüveninde temel bir rol oynadı. Daha ziyade öğrenme pratiklerine dair... İlk bakışta masum gibi görünen bu ilişkinin arkasındaki dinamiklere bakmaya ne dersiniz? Bugün, içinde yaşadığımız çağı anlamayı kolaylaştırmak ve artık bu gösterinin devam etmemesi gerektiğini söylemek istiyorum. Neden mi? O halde biraz reklam endüstrisinden, dizilerden, modadan ve sosyal medyadan bahsetmeye ne dersiniz? Önce sizlere birkaç soru yöneltmemi izin verin:

ABD'nin başını çektiği reklam endüstrisinin arkasında nasıl bir sistem var? Netflix gibi dizi platformları neden bu kadar izleniyor? Moda kavramı tüketim endüstrisine nasıl bir katkı sağladı? Reklamalarda neden en sevilen karakterler oynatılıyor? Patronlarımızdan neden bu kadar korkuyoruz? Neden iPhone'umu sürekli yenilemek zorundayım? Takipçilerimi nasıl art-

tırabilirim?... ve dahası.

Hepsi birbiriyle ilişkili olan bu soruların arkasında psikoloji biliminin en eski kuramlarından biri olan davranışçı kuramın yattığını söylesem, bir bilim olarak psikolojinin aslında o kadar da masum olmadığını düşünebiliriz. Fakat orada biraz duralım ve Einstein'ı hatırlayalım. Modern bilimin en önemli temsilcilerinden olan Einstein'ın atomun parçalanabileceğini keşfetmesi de nükleer bombaların icadına sebep olmuş muydu? Einstein'ın II. Dünya savaşı sonrası söylediği sözü hatırlatmakta fayda görüyorum: "Bilim atom bombasını icat etti fakat asıl kötülük insanların kalplerinde ve beyinlerindedir." Davranışçı kuramın temel varsayımlarından olan koşullanma, başlangıçta hayvanlar üzerinde yapılan birtakım deneyler sonucu ortaya çıktı. Çoğunuz duymuşsunuzdur; Pavlov'un köpeği, Skinner'ın kutusu... Ardından bu verilerin insanlar üzerinde de geçerli olduğunun saptanmasıyla ilginç ve tehlikeli senaryolara imzalar atıldı (Merak edenler için bkz. Milgram deneyi, Stanford hapisane deneyi, Harlow'un maymun deneyi, Küçük Albert deneyi, vd.).

Bilim Günlük Hayatta Ne İşimize Yarar?

Ayrıca bugün öğrenmeyle ilgili birçok kavramın da literatüre girmesi, ilk olarak bu kuram ile gerçekleşti; ödül, ceza, pekiştirme, vb.

Koşullanma kısaca; kişinin iradi yönünü bloke ederek düşünsel süreçlerini işletmeden istenen durum/durumları alışkanlık haline getirme yöntemi olarak özetlenebilir. Diğer canlı varlıklardan; iradesi ve buna bağlı olarak özgürlüğü ve sorumluluğuyla ayrılan insanın, akılcı tarafını bir yana bırakarak içgüdüsel yönünü aktive eden bu durumu bir bilgisayar sistemi açığı gibi düşünebilirsiniz. Bu sistem açığı, insanların manipüle edilebilirliğinin bilimsel yollarla ortaya konulmuş bir sonucudur. Bir başka deyişle, insan beynine girmenin bir yolu bulunmuştur. Tam da bu sayede reklam endüstrisi, seçim kampanyaları, bağımlılık yaratan diziler, korkuyla yönetim ve sürekli tüketmek gibi birtakım sosyal ve ekonomik dinamikler ortaya çıkmıştır. Bunlar kimin işine yaradı dersiniz? En sevdiğiniz dizileri düşünün, izlerken sizde birtakım duyguları uyandırıyor ve siz zamanın nasıl geçtiğini anlamaksızın heyecanlı bir şekilde diziyi izlerken birdenbire dizi daha da heyecanlı bir noktada bitiyor ve siz de bir sonraki bölümü düşünmekten kendinizi alamıyorsunuz. Dahası, aynı heyecanı yaşamak için başka bir dizi arayışına giriyorsunuz. Burada, dizinin

sizde uyandırdığı duygu (sevinç, öfke, merak, gerilim, korku, tutku vb.), yine aynı duyguyu daha yüksek dozda alma isteğini de uyandırıyor.

Bir başka örnekse, bir marka bir ürün pazarlıyor. Bir süre sonra en sevdiğiniz sanatçının bu markanın reklamlarında yer aldığını görüyorsunuz ve sanatçıya duyduğunuz sempati markaya/ürüne geçiyor ve siz koşullandığınızı fark etmeksizin, alışverişe çıktığınızda, raflarda ilgili markanın ürününü ararken buluyorsunuz kendinizi... Dahası mı? Bir zamanlar ABD’de tütün satışını artırmak için bir tütün markası, o zamanlar kadınlar arasında yaygın olmayan tütünü güzel kadınlarla birlikte havalı bir şekilde resmetmeyi ve pazarlamayı seçiyor; helikopterlerden dört bir tarafa tütün kullanana kadın fotoğrafları saçılıyor ve sonuç: Birdenbire tütün kullanımı, kadınlar arasında bir statü haline geliyor ve satışlar patlıyor. Örnekler çoğaltılabilir. Buradaki temel noktanın, dışsal mekanizmalarla yaratılan koşullanma yoluyla insanın pasifleştirilmesi olduğu söylenebilir. Yani insan, bir çeşit nesne konumuna geçiyor ve artık bir özne olmaktan çıkıyor... Oysa ne demişti Descartes, “Düşünüyorum, öyleyse varım”.

Gelelim sosyal medyaya: İnsanın nesne konumunda oluşunun belki de en muazzam örneği... Fotoğraf yeterince şey anlatıyordur diye

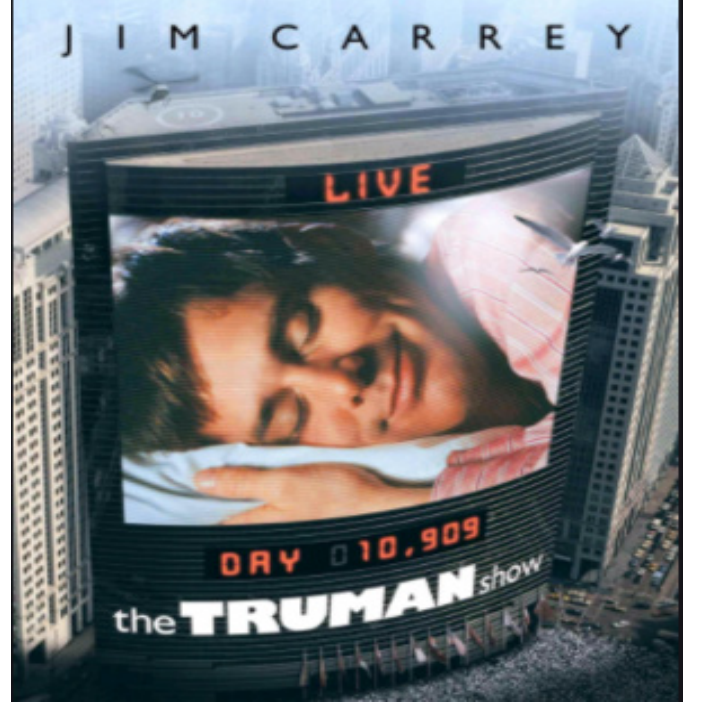

Bilim Günlük Hayatta Ne İşimize Yarar?

düşünüyorum... Bir şempanze Instagram'da geziyor... Bunu yapabilmek için düşünmeye, akletmeye, kafa yormaya gerek yok... Beyin pasif, akıl uykuda, tuhaf bir zevk hâli...

Bütün bu örneklerde insanın pasif olması onun, dıştan koşullandırma yoluyla duygularının manipüle edilmesine olanak verirken diğer yandan da idare edilmesi ve yönetilmesini kolaylaştıran, doğasında var olan üretkenliği azaltan ve hata yok etmeye teşebbüs eden tehlikeli mekanizmalar olarak ortaya çıkıyor. Üzücü olansa bunun ne kadar farkında olduğumuz yahut bunu ne kadar kontrol edebildiğimiz konusu. Bütün bu like'lar, takipçiler, puan toplama, kişiye özel reklam vb. ödüllendirme ve pekiştirme mekanizmalarıyla sizden beklenen davranışları sergiliyorsunuz. Tam da 21. yüzyıla yaraşır uysal tüketici (!)...

Duygular insanın hem en güçlü hem de en zayıf tarafıdır. Duygular yalnızca kişinin kendisi tarafından kontrol edildiğinde güçlü hale gelebilir. İnsanları etkisi altına alan en önemli duygulardan olan korku, içinde yaşadığımız çağın her yanı saran bulaşıcı bir hastalıktır aynı zamanda. Tıpkı korku gibi diğer duyguların

da dışarıdan kontrol edilmesi düşünsel süreçleri bloke ederek kontrolü biyolojik işleyişimize verir; tıpkı hayvanlarda olduğu gibi... Devre dışı kalan akıl; özgürlüğü, seçimi ve iradeyi de yanında götürür, kolayca manipüle edilebilir ve yönetilebilir hâle geliriz.

Ünlü aktör Jim Carry'nin başrolünü oynadığı, 1998 yılı ABD yapımı Truman Show filmi izleyenlere hatırlatmak, izlemeyenlereyse önermek istiyorum. Detaylara girmeden söyleyecek olursak filmde insanın manipülasyona açıklığının ve bunun bilinçaltı düzlemde gerçekleşiyor olduğunun vurgusu göze çarpmaktadır. Ayrıca insan olmanın bizleri hem güçlü hem de zayıf kılan duygusal yönünün başkaları tarafından kontrolünün bilincine varmanın pek kolay olmasa da mümkün olduğunun altı çizilmektedir. Hayatının başkaları tarafından kumanda edildiğinin farkında bile olmayan sıradan bir insanın uyanışının hikâyesidir Truman Show... Kurgulanmış bir hayatın içinde, bilinçaltına önceden yerleştirilmiş çeşitli korkular aracılığıyla başkaları tarafından yönlendirilen bir hayatta, sorgulamaksızın, mutlu mesut yaşayan(!) Truman; bir gün, bir olay sonucu, gerçeğe ulaşmaya doğru, büyük cesaretle bir atı-

Bilim Günlük Hayatta Ne İşimize Yarar?

lım yapar. Kontrol edildiğinin farkına varır; çıkış yolunu bulmaya çalışır ve tam da bu nedenle başarır. Başka bir deyişle Show'u bitirir ve kendini, kendi gücünü keşfeder Truman!

Bilim, muazzam gücüyle bizlere yepyeni kavrayışlar, yepyeni kapılar ve hayatı kavramanın bin bir çeşit yolunu sunabilir. Burada insanın gerek kendi varlığıyla gerekse diğerleriyle ne yaptığıyla ilgili bir seçim karşımıza çıkar. Seçmekse yalnızca insana özgü bir eylemdir ve en önemli varsayımı düşünen varlık olmamızdır.

Öyleyse soru şu: Bizim için önceden hazırlanan senaryoda kolay rolü oynayarak yaşama cesareti göstermeden -mış gibi yapan tüketiciler olarak yaşamak mı yoksa bütün zorluk ve güzellikleriyle, yorgunluk ve keyifleriyle yaşamın kendisini kendi varlığımızla birlikte keşfetmeye evet demek için kendi yazdığımız senaryomuzda başrol oynamak mı?

Şu halde, kendini kontrol edebilen tek canlı olarak her zaman her koşulda bir seçim içinde olduğumuzu bilerek hareket etmek, sorumluluğunu elden bırakmamak için sürekli uyanık olmamız gerekmez mi? Son zamanlarda popüler olan hayatın bir simülasyon olup olmadığı sorunu üzerine düşünmektense onun ardındaki algoritmayı çözmeye dikkati vermek daha aydınlatıcı olabilir belki de...

Dikkatinizi neye verdiğinizize dikkat edin gençler... ve kendinize de...

Demet SAVRUK

Doğanın İntikamı

Hıyarcıklı Veba (nam-ı diğer Kara Ölüm), 14. ve 15. Yüzyıllar arasında meydana gelen ve tüm Avrupa'yı adeta kasıp kavuran ve yaklaşık 200 milyon insanın ölümüne sebep olan amansız bir hastalıktı. Bu Hastalığa neden olan 'yerisina petsis' bakterisi insan vücudunda yayıldıktan bir süre sonra ateş, şiddetli ağrı ve mide bulantısı ile baş gösteriyor; vücudun belirli bölgelerinde mor renkli kabarcıklar çıkmasına yol açıyor, bu kabarcıklar acı ve ağrı ile yaklaşık bir yumurta büyüklüğüne ulaştıktan sonra patlıyordu. Bu kabarcığın içinden siyah bir sıvı çıkıyordu ve akabinde gelen rahatlama hissiyatı 1 hafta içinde gerçekleşecek olan hazin ölümü engelleyemiyordu. Doktorlar bu hastalığa bir çare bulmaya çalışıyorlardı fakat o zamanın şartlarından dolayı herhangi bir çözüm bulunamıyordu. Hastalık hızla yayılarak kısa sürede milyonları etkisi altına aldı.

Bu sırada kilise ve bazı toplumlar, bu salgını 'Tanrının, günahkâr yaşamları yüzünden insanlığa verdiği bir ceza' olarak yorumluyorlardı. Çok geçmeden bazı insanlar bu salgına sebep olma, su kuyularına zehir atma, cadılara yardım etme gibi sebepler yüzünden diri diri yakıldı, boğuldu ve infaz edildi. Herkes bir suç-

lu aramaya koyulmuştu. Kediler cadıların ve şeytanın yardımcısı olarak görüldü. Bu nedenle on binlerce kedi katledildi fakat bu katliama karşın doğanın intikamı çok acı oldu.

Avrupalıların hesaba katmadığı şey ise bu bakterinin fareler üzerinden yayılmasıydı. O dönemde yük gemileri ile bir yerden başka bir yere taşınan erzaklar ile birlikte fareler de seyahat ediyor, şehirden şehre hastalığı taşıyorlardı. Katliamdan dolayı bu fareleri öldürecek hiç kedi kalmamıştı. Fareler çoğaldı, çoğaldıkça bakterileri taşıyarak hastalığın yayılmasına hız kattılar. Saçma sapan bir batıl inanç nedeni ile doğanın dengesi bozuldu ve milyonlarca insan daha yaşamını yitirdi.

Görüldüğü üzere insan doğaya muhtaçtır. Bizler, bazen gerçekten de doğaya hükmettiğimizi zannediyoruz. Her yeni gün, her yeni saatte dünyada bir şeyleri değiştiriyoruz. Ama bunları yaparken doğanın bir parçası olduğumuzu unutuyoruz. Bundan sonraki zamanlarda, doğaya karşı çektiğimiz her silahın namlusunun elbet bir gün bize döneceğini unutmamak dileğiyle.

Esma Naz YAR

Koyunlar Hakkında İlginç Bilgiler

1. Koyunların yünleri sonsuza kadar uzayabilir: 2004 yılında Yeni Zelanda'da kırılmamak için 6 yıl boyunca bir mağarada saklanmış Merinos cinsi bir koyun keşfedildi. Koyun, sonunda uzayan tüyleri nedeniyle endişeye kapılıp dışarı çıktığında üzerinde 20 adet takım elbiseye yetecek kadar yün vardı. 2015 yılında ise Chris adlı bir koyun 89 kilo ağırlığında yün ile bulundu. Vahşi koyunların aksine yün için yetiştirilen Merinos gibi koyun türlerinin yünü sonsuza kadar uzayabilir. Koyunların tüylerini kesilmemesi ölümcül sonuçlara neden olabilir.

2. Neredeyse 360 derece görüş açısına sahiptir:

Koyunlar göz bebeklerinin dikdörtgen şeklinde olması nedeniyle büyük bir görüş açısına sahiptir. Görüş açıları genellikle 270 ile 320 derece arasındadır. Bu sayede doğada avcı hayvanlardan korunurlar.

3. Koyunların Dudak Yapısı:

Koyunların üst dudağı, sol ve sağ tarafa bölünen ve bir filiz denen belirgin bir oluğa sahiptir. Koyunlar çok seçici canlılar olduğu için yaprak-

ları ve otları, köklere ve saplara tercih ederler. Dudakları onların ot ve yapraklara daha kolay ulaşmalarını sağlar.

4. Sırt Üstü Yatıyorlarsa Kalkamazlar:

Koyunlar hamile oldukları zaman, çok ağır oldukları zaman veya yünleri fazlaca biriktiğinde sırt üstü düşebilirler ve kolaylıkla kalkamazlar. Bir koyun bu pozisyona geldiğinde büyük olasılıkla çok korkmuş ve stres altındadır. Böyle bir durumda yapılabilecek en iyi şey koyunun sahibini bilgilendirmek ve koyunun ayakları üstüne kaldırılmasını sağlamaktır.

5. Koyunların Hafızaları:

Koyunların güçlü hafızaları vardır. Bir koyun 50 kadar koyunu tanıyıp 2 yıl süreyle hatırlayabilir. Koyunlar aynı zamanda insanları da tanır.

6. Çok Akıllıdırlar:

Bilinenin aksine koyunlar sorun çözme yeteneğine sahiptir ve son derece akıllılardır. Sığırlara benzer bir IQ seviyesine sahip oldukları düşünülüyor. Ayrıca neredeyse domuzlar kadar akıllıdırlar.

Koyunlar Hakkında İlginç Bilgiler

7. Duygularını Belli Ederler:

Koyunlar farklı duyguları farklı sesler çıkararak belli eder ve yüz ifadeleri buna göre değişir.

8. Bazı Hastalıkları Kendi Kendilerine Tedavi Ederler:

Hastalığa yakalandıkları zaman onları tedavi edecek özel bitkilerle beslenirler. Tabii ki de bu durum vahşi yaşamdaki koyunlar için geçerlidir.

9. Yabani Koyunlar Evcil Koyunlardan Daha Büyüktür:

En büyük koyun türü olan Arganil 1.2 metre boyundadır. Aynı zamanda da kendilerini avcılardan koruyacak boynuzlara sahiptirler.

10. Anne Koyunlar Yavrularına Çok Bağlıdır:

Anne koyunlar, yavruları uzaklaştıklarında meleyerek onlarla iletişim kurarlar.

11. Mısırlılar Koyunların Kutsal Olduğuna İnanırlar:

Hatta koyunlar öldüğünde onları tıpkı insanlar gibi mumyalamışlardır.

12. Bugün Koyun Eti Dünya Geneline İnsanlar Tarafından Çokça Tüketilir:

Aynı zamanda da sütü hem içmek için hem de peynir yapımında kullanılır.

13. Sosyal Hayvanlardır:

Bu nedenle gruplar hâlinde gezerler.

14. Dünyada Yaklaşık 1 Milyar Koyun Vardır

15. Yaklaşık 900 Farklı Koyun Türü Vardır

16. Dünya'da En Fazla Koyun Bulunduran Ülke Çin'dir.

17. Koyunlar 4 Odacıklı Bir Mideye Sahiptir

18. Çin Takviminde "Koyun Yılı" Vardır

19. Soğuğa Dayanıklılardır:

Koyunlar, tamamen gömülü bir hâlde karın altında 4 ila 9 gün arasında kalabilir.

20. Sağlığımız İçin Kullandığımız D3 Vitamini Koyun Yünü Yağından Üretilir.

İren TANYILDIZ

En Ünlü Koyunlar

1. Koyun Dolly:

Dolly, nükleer transfer süreci kullanılarak yetiştirilen somatik bir hücreden klonlanan ilk hayvandır. Ian Wilmut, Keith Campbell ve Edinburgh Üniversitesinin Roslin Enstitüsündeki bilim adamları ile İskoçya'daki Edinburgh'un yakınındaki biyoteknoloji fabrikası PPL Therapeutics tarafından klonlandı. Dolly'nin klonlanması için gerekli finansman PPL Therapeutics ve Tarım Bakanlığı tarafından sağlandı. Dolly 5 Temmuz 1996'da doğdu. Çoğu kaynak tarafından "dünyanın en ünlü koyunu" olarak adlandırıldı. Dolly, 3 koyun sayesinde klonlandı. Birinci koyundan yumurta hücresi, ikinci koyundan hücre çekirdeği elde edildi. Üçüncü koyun ise klonu doğuma kadar rahminde taşıdı. Yani Dolly'nin 3 tane annesi vardı. Dolly kendinden 6 yaş büyük olan bir koyunun genetik kopyasıdır. Dolly, 14 Şubat 2003 yılında 6 yaşındayken ilerleyen akciğer kanseri sebebiyle öldü.

2. Koyun Oyali:

Oyalı, Türkiye'nin ilk klonlanmış canlısı olma niteliğini taşıyan koyundur. Oyali, İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dölerme ve Suni Tohumlama Ana Bilim Dalı'nda ve 21 Kasım 2007'de dünyaya geldi. Prof. Dr. Sema Birler'in başkanlığındaki proje ekibi tarafından klonlan-

dı. Oyali'nin doğumunda 1 hafta sonra yani 28 Kasım'da kardeşi Zarife doğdu. Zarife, 24 Ağustos 2009'da enfeksiyon nedeniyle hayata erken veda etti. Oyali, 30 Mart 2011'de "Bahar" adı verilen sağlıklı bir yavru dünyaya getirdi. Oyali, 16 Nisan 2012'de 4,5 yaşında akciğer enfeksiyonu nedeniyle öldü.

3. Koyun Baarak:

Avustralya'nın güneyinde yer alan Lancefield kentinde 5 yıldır vahşi doğada başıboş bir şekilde gezdiği düşünülen bir koyun bulundu. Hayvanseverler bu koyunun adını Baarak koydu. Baarak bulunduğunda yünleri o kadar uzamıştı ki etrafı göremiyordu. Barınağa götürülen koyunun yünleri hayvanseverler tarafından kesildi ve dakikalar içinde koyun Baarak'ın üzerinden 35 kilo ağırlığında yün çıktı. Baarak barınakta tedavi edildi ve koruma altına alındı. Yetkililer; koyun Baarak'ın tüylerini kesmenin çok zor olduğunu ve üzerinden sayısız böcek, ot ve çeşitli çöpler çıktığını söyledi. Ayrıca Baarak'ın yünlerinin fazla olması nedeniyle derisinde çizikler oluşmuş ve midesinde ülser meydana gelmiş. Fakat yetkililer endişelenecek bir şey olmadığını, Baarak'ın iyi ve sağlıklı olduğunu söyledi.

İren TANYILDIZ

Yapay Deprem

Depremeler genellikle Dünyadaki tektonik tabakaların hareketi sonucunda meydana gelir. Yani depremler doğal sebeplerle meydana gelir.

Bunun dışında çok nadiren olsa da insanlar depreme neden olabilir.

Örneğin insanlar; büyük barajlar ve köprüler inşa ederken, toprağı delerken, kömür madeni kazarken veya petrol kıyıları açarken yapay depreme neden olabilir. Özellikle madencilik faaliyetleri ve barajlar insan kaynaklı depremlerin en önemli nedenlerinin başında geliyor. Bu insan kaynaklı yapay depremlerin %37'si madencilik çalışmaları nedeniyle, %23'ü ise barajlarda sıkışan suyun oluşturduğu basınçtan kaynaklanıyor.

Bunun en bilinen örneklerinden biri de Çin'in Sichuan bölgesinde 2008 yılında meydana gelen 7,9 büyüklüğündeki ve 69.227 kişinin ölümüne sebep olan depremin merkez üssünün birkaç kilometre yakınındaki Zippingpu Barajı'nda depolanan ve ağırlığı 320 milyon tonu

bulan sudan kaynaklanmış olabileceği iddiası ortaya atıldı.

Araştırmacılar bu büyüklükte bir depremin insan kaynaklı olabileceğine şaşırdı. Yapılan araştırmalar sonucunda depremin büyük ölçüde doğal tektonik kaynaklı olduğunu ancak barajdaki suyun deprem gerçekleşmesine neden olan etkenlerden biri olduğunu belirtti.

Bu olayın ardından araştırmacılar, nükleer patlama ve çok yüksek gökdelenler inşa edilmesi gibi etkenlerin deprem tetikleme olasılığını inceledi.

Toplamda 22 bölgede nükleer patlamaların, 2 bölgede de inşaatların depremleri tetiklediği kaydedildi.

Bunun sonucunda araştırmacılar gelecekte yerkabuğundaki insan faaliyetlerinin artacağına dikkat çekerek insanoğlunun kaynak ihtiyaçları ile deprem riskini dengeleyecek çözümler bulması gerebileceğini belirtti.

İren TANYILDIZ

**“Dün akıllıydım, dünyayı
değiştirmek istedim.
Bugün bilgeyim,
kendimi deęiřtiriyorum.”
Mevlana**

Denge

Günümüzün en büyük sorunlarından biri olan obezliğin diğer bir deyişle fazla kilo alımının temel sebebini herkes Z kuşağı diye adlandırdığı yeni neslin asosyal olmasına bağlıyor. Tabi ki sebepler arasında bu da var ama temel sebep olarak değil. Tamam, hızla gelişen teknolojiye bağlı olarak yeni neslin daha fazla asosyal olmasını kabul ediyorum ama sağlıksız beslenme sadece asosyallığa bağlı olan bir şey değil. Z kuşağı diye adlandırdıkları nesilden önce obezlik yok muydu? Her şey asosyal olmak mı? Günümüzde obez olan ya da sağlıksız beslenen herkes Z kuşağından mı? Hayır. Bence en büyük sorun insanların yedikleri içtikleri şeylerin içinde ne olduğuna bakmaksızın bilinçsizce tüketmesinde. Ona bakılırsa yeni nesil dış görünüşüne daha fazla önem veriyor. O zaman kilo almamak için daha fazla dikkat ediyorlar. Buna ne demeli? Bu tamamen insanların bilinçli ve dengeli beslenmesine göre değişiyor.

Kim, hangi saatte, ne miktarda, ne yemiştir? Çoğu kişinin umurunda olmayan şeyler. Saat kaç olursa olsun; gecenin üçü, sabahın beşi hiç fark etmiyor. Yeter ki karınları aç olsun, yeter ki karınlarını doyursunlar. Kaldı ki günümüzde tükettiğimiz yiyeceklerin içerisindeki zararlı maddeler her geçen gün artıyor. Bu da gün geçtikçe daha fazla dikkat etmemiz gerektiğini gösteriyor. Ne kadar da saçma aslında! Karınları doysun diye sağlıklarından oluyorlar. Günümüzde dünyayı çevresi altına alan Covid-19 sebebiyle en dikkat etmemiz gereken şeylerin başında sağlığımız geliyor ama kimin umurunda? Bunun farkındalar ya da değiller. Hâlâ devam etmeleri yeterli. Bir de yiyip yiyip kilo almayanlar var. Bir de çok iyi bir şeymiş gibi gelip bununla övünenler... Yiyorsun, tamam kilo almıyorsun ama bu sağlıklı olduğun anlamına mı geliyor? Belki de kilo alanlardan bile sağlıksızsın. Ama kim bunları düşünüyor?

Denge

Çocuklarına zorla yemek yediren annelerimizi de unutmayalım. Çocuğun doyduğunu bildiği hâlde o tabaktaki yemek bitsin diye zorla yediren annelerimiz... Tek dertleri çocuğum zayıf olmasın. Kilolu olunca sağlıklı mı oluyor ya da zayıf olunca sağlıklı mı? Sağlıklı ve düzenli beslenmekle çok yemek aynı şey değil.

Son olarak her şeyi dengeli ve düzenli tüketen bilinçli insanlarımız var. Yedikleri şeylerin içindekileri araştıran, yedikleri saatlere dikkat eden, azını veya fazlasını bilen sağlıklı insanlar... Ne kadar da güzel geliyor kulağa. En azından vücutlarına ne girdiğini biliyorlar. Bu da sağlıklı olmanın en büyük göstergesidir. Yeme içme

alışkanlıklarını düzene koymak isteyenler için birçok uygulama var. Gün içerisinde neyden, ne miktarda yemen gerektiğini söyleyen, yewww-diğin şeylerin toplam kalorisini ölçen ya da su alışkanlığı vs. olmayanlar için hatırlatıcılar gibi daha birçok uygulama... Şu an hâlâ geç değil, hâlâ bu alışkanlıklara sahip olabilirsiniz. Hâlâ sağlıklı bir hayat sürmek için yeni adımlar atabilirsiniz. Belki şimdi bu yazıyı okuduktan sonra bile olabilir. Evet, sen! Şimdi küçük adımlarla başlayabilirsin. Neden olmasın, hiçbir şey için hiçbir zaman geç değil. Belki şimdi belki yarın ama elbet bir gün. Hep beraber daha sağlıklı ve bilinçli günlerimize...

Meryem ÇINAR

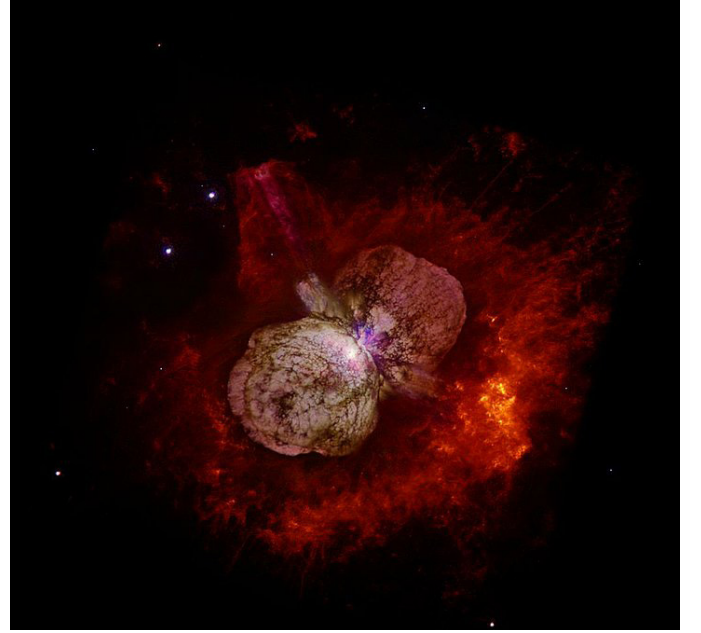
Nebula Hipotezi

Kozmogonide Nebula hipotezi, Güneş Sistemi'nin oluşumu ve evrimini açıkladığı kabul görülen varsayımdır.

Nebula, diğer adıyla bulutsu; bulutsuz parlak ve yıldızlı gecelerde gökyüzüne serpilmiş ışık lekelerini ve toz lekelerini andıran sık yıldız kümeleri, gaz ve toz bulutlarıdır. Nebulalar Dünya'dan çıplak gözle görünme özelliğine sahiptir. Bazı Nebulalar, süpernova gibi patlamalar sonucunda ölen yıldızlardan arta kalan malzemelerden oluşur. Diğer Nebulalar ise yıldızların yeni doğduğu "doğumevleri" gibidirler. Bunun ötesinde Nebulalar, gezegenlerin de doğduğu yerdir ve bu nedenle yaşamın başlangıcında büyük öneme sahiptirler.

Nebula hipotezi ilk olarak 1734 yılında Emanuel Swedenborg tarafından öne sürüldü. Swedenborg'un çalışmalarını bilen ve bunları inceleyen Immanuel Kant, 1755 yılında bu teoriye katkı sağlayarak daha da geliştirdi. Bulutsuların yavaş bir şekilde döndüğünü, kütle çekimi sebebiyle aşama aşama düzleşip içeri çöktüğünü ve bunun sonucunda da gezegen oluşumu denen bir süreçten geçerek yıldız ve gezegenlerin oluştuğunu öne sürdü. Bu modelin bir benzeri de 1796 yılında Pierre-Simon Laplace tarafından şekillendirilmiştir. Bunlar evrenbilimin ilk teorilerinden sayılır.

Eskiden bu teorinin yalnızca Güneş Sistemi için geçerli olduğu düşünülüyordu fakat teorisyenler bu gezegen sistemleri oluşum sürecinin evrenin tamamında oluştuğunu düşünmektedirler.

Yaygın olarak kabul gören Nebula Hipotezi sayesinde Ön Gezegen Diskleri Hipotezi, Solar Disk Hipotezi gibi isimlerle bilinen ve Kozmogeni Teorisi (yıldız ve yıldız sistemlerinin nasıl oluştuğunu açıklayan astrofizik teorisi) dâhilindeki bir nokta da gözlemsel olarak doğrulanmış oldu.

Yıldız sistemi oluşumlarını gösteren fotoğraflar teleskoplarla çekilmiş ve bu da Nebula hipotezinin ortaya çıkmasına büyük katkı sağlamıştır.

Güneş Sistemi'nin Nebula Hipotezine Göre Oluşumu:

1. Öncelikle Nebula ile başlar. Dönmekte olan gaz kütlelerinin çekim etkisiyle kısalması daha yoğun bir merkezli bölge oluşturur.
2. Merkezi bölge sonunda Güneşe dönüşür.
3. Nebula yassı bir şekil alır.
4. Nebuladaki toz parçacıkları bir disk üzerine yerleşir
5. Toz parçacıkları birleşerek/birikerek bir kaç kilometre çapındaki gezegencikler oluşturur.

Nebula Hipotezi

6. Gezegenciklerin çarpışması; bunların birleşmesini, parçalanmasını ve yörüngelerinden sapmalarını sağlar.

7. Daha sonra daha büyük olanlar, daha küçük olanları yakalar.

8. Kondense olmamış gazlar güneş rüzgârları ile uzaklaşır.

9. Nebula içe çökerek Proto Yıldız'ı (İlk Güneş'i) oluşturur.

10. Nebulanın spin hareketi yani Açısal Momentum, nebulaı yassılaştırarak disk şeklini verir.

11. Bundan sonra kalan malzeme soğur ve birikmeye başlar.

12. "Gaz" Ergime sıcaklığı ile ayrılır ve yoğunlaşır.

13. Toz parçacıkları birikerek gezegencikler oluşturur.

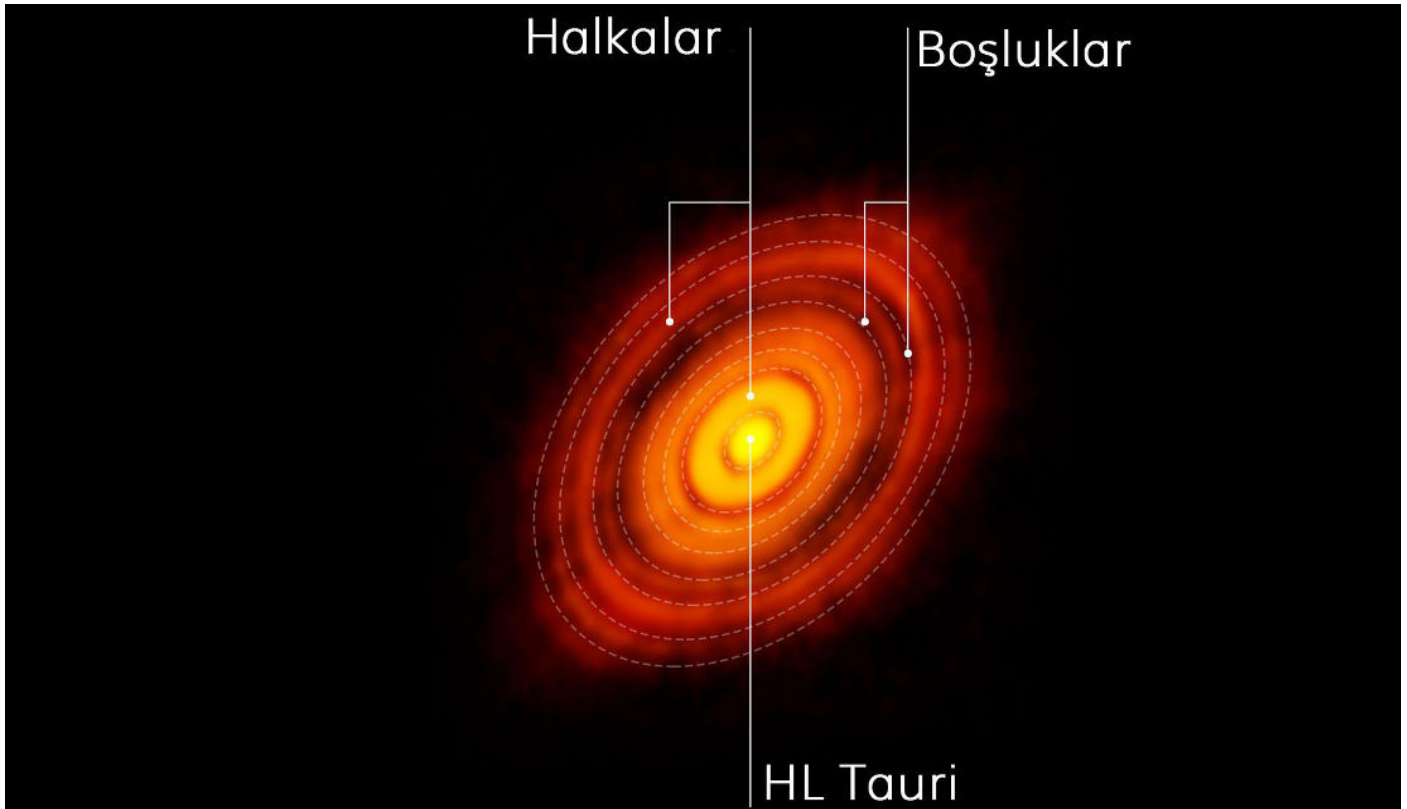
14. Gezegencikler birleşerek gezegenleri oluşturur.

Güneş Sistemi'nin Nebula hipotezine göre oluşumu bu şekildedir.

Yani özet olarak Nebula adı verilen kızgın gaz kütlesi eksenî çevresinde sarmal bir hareketle dönerken zamanla soğur ve küçülür. Bu dönüş etkisiyle oluşan çekim merkezinde Güneş oluşmuştur. Gazlardan hafif olanları Güneş tarafından çekilmiştir ve çekim etkisi dışında olanlar uzay boşluğuna dağılmıştır. Ağır olan gazlarda Güneş'ten farklı uzaklıklarda soğuyup gezegenleri oluşturmuşlardır.

Şimdilik Güneş Sistemi'nin oluşumu ve evrimi hakkında daha fazla bilgi bulunana kadar Nebula hipotezi kabul görmektedir fakat bu hipotez yeni bilgiler ışığında değişebilme olasılığına sahiptir.

İren TANYILDIZ

Tramvay Problemi

Tramvay problemi 1967’de filozof Philippa Foot tarafından tasarlanmış bir düşünce deneyidir. Hikâyenin özünde bir tren var. Siz de bu trenin makas değiştirmesini sağlayan görevlisiniz. Tren geliyor, tam yönü değiştireceksiniz ki yolda duran birisinin olduğunu fark ediyorsunuz. Yönü değiştirmezseniz tren istasyona çarpacak. Burada çoğunluğu mu kurtarırdınız yoksa tek bir kişi için onlarca yolcuyla feda mı ederdiniz?

İşi biraz karmaşıktır.

Tren geliyor. Tam yönü değiştireceksiniz ki o gün sizinle beraber gelmek isteyen çocuğunuzun tren yolunda olduğunu fark ediyorsunuz. Yönü değiştirmezseniz tren istasyona çarpacak.

Oğlunuzu kurtarmak için onlarca yolcuyla feda eder misiniz?

Yoksa, yolcuları kurtarıp oğlunuzu mu feda edersiniz?

Burada hikâye oldukça basit ve kısa.

Hikâyeye biraz daha renk katmak için size 2016 yılında MIT Üniversitesi’nde tasarlanan “Moral Machine – Ahlak Makinesi” isimli dünyanın bu konudaki en kapsamlı araştırmasından birkaç soru yöneltmek istiyorum.

Eğer söz konusu araç tren değil de yapay zekâ ile yönetilen bir araç olsaydı, ilk durumda aracın içi boş. Şerit değiştirirse şişman bir adam, değiştirmezse atletik bir adam ölecek. Aracı siz programlasaydınız, neye göre ve nasıl programlardınız? Şişman erkek mi atletik erkek mi? İkinci durumda ise sürücüsüz araç, düz giderse yaşlı bir adam, şişman bir kadın, evsiz bir insan, normal bir adam ve kadın bir doktor ölecek. Eğer şerit değiştirirse onlar kurtulacak ama aracın taşıdığı yaşlı bir adam, şişman bir kadın, evsiz bir insan ve normal bir adam ölecek. Aracın programcısı olarak siz olsanız yayaları mı, yolcuları mı kurtarırsınız?

Gelin başa dönelim.

Temelde bu soruların hiçbirisi ilk soru kadar basit değil. İşin içine nicelikten ziyade nitelik girdiğinde insanlar sosyal değerlerine göre bölünüyor.

Çocuğunuzu kurtarırsanız hayatınızın sonu-

na kadar vicdan azabı çeker misiniz? Yolcuları kurtarırsanız ömür boyu yas tutar mısınız?

Bu soru tamamen sizinle alakalı. Yolcuları kurtardığınız için sevinip, çocuğunuzu feda ettiğiniz için kahrolacaksınız.

Belki de sevinmeyeceksiniz. Belki de kahrolmayacaksınız.

Eğer tren bir hapishane aracı olsaydı, suçluları öldürmek pahasına oğlunuzu kurtarır mıydınız?

Eğer çocuğunuzla o gün çok büyük bir kavga etmiş olsaydınız, belki kurtarsanız bile bir daha yüzünü göremeyeceksiniz. Yine de kurtarır mıydınız? Bu bahsettiğim şeyler sizi rahatsız etmiş olabilir ancak eğer o an trenin kolunu çekecek kişi siz olsaydınız, bunların kaç tanesini düşünebilirdiniz?

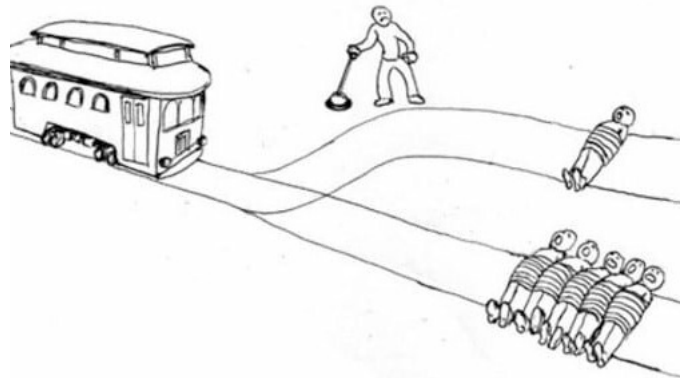
Belki de hiçbirini düşünemez, o an verdiğiniz karardan ömür boyu pişmanlık duyardınız.

Duyar mıydınız?

Tüm soruların cevabına yönelik; neye neden karar verdiniz? Karar verirken neleri düşündünüz, neleri göz ardı ettiniz?

Bu soruların hiçbirisini cevaplamak için burada değilim. Sadece günümüz insanların hayatı ne kadar hızlı, bir o kadar da anlamsız şekilde sürdüğü dikkatimi çekti. Bu noktada hepimizi bunun gibi rahatsızlık uyandırıcı bir konu üzerinde düşünmeye teşvik etmek istedim. Unutmamalıyız ki hayat kısa, her an böyle kararlar vermek zorunda kalabiliriz.

İrmak AKSOY

Bağımlılık

Ben de bağımlı mıydım acaba? Bir şeye bağlı olma ihtiyacına sahip, üzerinde alışkanlık etkisi bırakan o eyleme kapılmış mıydım? Belki de bağımlıydım. Aileme, sevdiklerime, dostlarıma, öğretmenlerime ve hatta nicelerine... Bağımlılık dediğimiz bu değil midir aslında? Aklına geldiklerinde önceliğin olan, asla onlardan ayrılamam dediğin bir his değil midir? Kimisi bunu canlılara kimisi bunu varlıklara karşı yaşıyor. Sigarayı bırakmakla bir okulu ve o okuldaki arkadaşlarını bırakmak aynı şey değil midir? Kendini onsuz yapamayacağını düşündüğün ama aslında zorunlu olunca başka şeylere alışmakla birlikte unuttuğun bir duygudur. Diğer şeylere alışmak da yeni bir bağımlılığın temelidir aslında. Bakıldığı zaman sigarayı sıklıkla tüketen bir insan, sigarayı kendine arkadaş edinmiş olabilir. Akıllara gelen “O zaman neden arkadaşından ayırmaya çalışıyoruz?” sorusunu cevaplamak adına şöyle bir şey söyleyebiliriz ki; hangimiz isteriz bize en büyük kötülüğü yapan bir arkadaş? Hangimiz bize zarar veren, günden güne hayatımızı tüketen ve yaşanacak onca güzel günümüz varken hepsini katleden bir arkadaş ister? Yanlış arkadaş seçimi her halükarda olabilir elbette ama o insan bunu kendisi göremiyorsa bile çevresindekilerin olaya el atması gerekir. Düşünelim şimdi. Bağımlılık insanın kendi içinde birtakım şeylerle başa çıkamaması sonucu oluşan bir histir belki de. Çünkü insan çeşitli duygu değişimleri yaşadıkdan sonra alamadığı sağlıklı kararların bedelini, onların sonucunda ortaya çıkan kötü alışkanlıklarıyla öder. Bağımlılık kötü bir alışkanlıktır. Sigara içmek, alkol kullanmak, kumar oynamak ve daha birçok bağımlılık... Kumar oynadığında hayatını kurtaracağını düşünen insan aslında hayatıyla oynadığının bilincinde midir sizce? Yoksa iradesini devre dışı bırakmış bir şekilde tercihlerini yapamamış ve kendini en kolay yola sürüklemiş âciz bir insan mıdır? Para kazanmanın onca yolu varken neden hep en kolayına kaçır ki insan, neden zorda kaldığında kötü olan seçeneğe mahkûm kalır? Çünkü kendisi için iyi olan seçeneği ne yapabilecek gücü ne de seçebilecek iradesi yoktur.

Alkol kullanan insanlara baktığımız zaman, onlar da hallerinden pek memnun değiller sanki. Daha doğrusu kendi hallerini görebilecek ayıklıkta olsalar bir daha o duruma sokmazlar kendilerini. Onların zevk aldıkları için yahut bu hayatta onlara bir yararı olduğu için mi alkol kullandıklarını sanıyorsunuz? Aksine onlar bu hayatı görememek, algılayamamak hatta hatırlayamamak istedikleri için o vaziyetler. Her şey insanın kendi iç dünyasına dönüyor. Kaç insan kendini kurtarmıştır bu illetlerden, kaçının arkadaşları tarafından sözü dinlenmemiş ve arkadaşlarını oracıkta zavallı bir halde bırakmak durumunda kaldığı an olmuştur? İşte burada o kişinin daha üstün zekâlı ya da başkaları tarafından kayırılan bir kişi olduğuyla alakalı hiçbir şey söz konusu değildir. Çünkü o insan diğerleriyle eşit şartlar altında, aynı konumda ve sabit fikirlerdeyken; kendi istikbalini düşünerek elinden geleni yapmak için yola koyuluyor. Belki diğerleri bunları düşünemiyordur diyelim. O zaman neden kendini düşünemeyecek kadar berbat bir hale sokuyor? Farkında değildir, başına geleceklere elbet de ön göremiyordur fakat önünde hatta hepimizin önünde binlerce ve milyonlarca örnek varken neden “Bana bir şey olmaz ya.” diyerek kendini bu yola sürüklemiş? Bunun bilincinde olmayabilir ama bu daha da acı bir durum. Böyle şeylerle ilgili bilgi sahibi olmadığı için cefasını ömrüyle ödüyor. Zaten eğer bilinmiyorsa ya da buna karşı konulamıyorsa bağımlılığın üst düzeye çıkması ve hastanelerde gözetim altına alınması gibi sorunlara başvurmamak zorunda kalınır.

Bağımlılık

Sağlığı için bir şeye o kadar bağlanmadan kendi kendine düşünüp doğruyu yanlış ayırt edip diğer yolu seçemiyorsa hastanede de pek bir netice alınamayabilir. Aksi durum olması da mümkündür bir yandan. Çünkü belki öncesinde onun o kararları alması için uyarı yapan kimsesi ya da kendi algılarını işleve sokan belli başlı şeyler yoktur. Ya da herkes aynı olmak zorunda olmadığı için o kişinin fikirlerini ve kararlarını hayata geçirebilmek için hep bir uyarı alması ve hep ona hatırlatılması gerekiyordur. Bazıları böyle bir geçmişe sahip oldukları için daha dikkatli davranabilir. Bazıları etrafında böyle örnekler gördükleri için kendini o yola sürüklemeler. Aslında baktığımız zaman herkesin en başında psikolojik olarak kendini bu ruh halinden çıkartıp sağlıklı bir şekilde düşünmesi gerekir. Neden olay insan psikolojisine bağlanır? Çünkü düşündüğümüz zaman kötü alışkanlıkların yanı sıra belli başlı şeylere de insan kendi kendini bağımlı kılar. Yaptığı şeyler ya da bahsettiğimiz bu bağımlılıklar kötü alışkanlıklar kadar zarar vermese ve adı üstünde kötü olmasa bile bir bağımlılık olması söz konusudur. Bildiğimiz üzere bağımlılık kötü bir

şey olduğu için dolaylı yoldan o bağımlılık da kötü alışkanlıklara dönüşür. Olmayacak şeyleri öldürür. Mesela bir insanın başka bir insanın duygularına bağlanması... Başka bir kişinin her seferinde aynı zamanda yahut ortamda bulunmasından ötürü aynı şeyleri yapması... Örneğin daima aynı saatte aynı yerde kitap okuyan bir insan artık ne olursa olsun o saatte o ortamda bulunduğunda kendini kitap okumak zorunda hisseder. Ara sıra yaptığı bir şeyi zorunluluğa kendisi çevirir. Zihnimize komutları biz veririz. Kitap okumak kötü bir şey mi? Elbette değil ama belki o saatte uyuması gerekiyorsa uykusundan olacak kadar zorunda hisseder kendini. Belki o an ortam müsait değilse bile sırf beyni artık oraya alışmış ve o eylemin yapılmasını emrettiği için onu yapar. Bu biraz da şey gibidir: Mesela evlerimizde her şeyin bir yeri vardır ve bunu bilerek eşyalara doğru yönelir, sağa sola doğru yürürüz. Fakat bir şeyin bile yerinin değişmesiyle o düzene alışana kadar belli bir zaman geçer. Tekrar alışkanlık olur ve o süre zarfı içinde yeni yerine alışılır. İşte bağımlılıkları bırakmayı da buna benzetebiliriz. Başta zor gelebilir, unutulabilir, afallanabilir

Bağımlılık

ama bunların hepsi o bağımlılıktan kurtulmak içindir. Aksine sigara için birisi bunu yaparken kendini kandırır. Ya da alkol kullanan birisi... “Yarın bırakacağım, ay başı bırakacağım, günde beş tane değil iki tane içeceğim.” diye diye erteledikçe ertelenir. Ancak evin eşyasının yeri değiştiğinde öyle mi olur? O eşyanın yeri değiştiyse değişmiştir. Siz tekrar aynı yöne gidip yerinde bulamadığınızda zorunlu olarak yeni yerine yönelmelisiniz. Çünkü eski yerinde hiçbir şey yok. Sizin işinize yarayan şey orada değil, yeni yerinde. Bu da insan beyninin devreye girdiği bir şeydir sonuç olarak. Şu an mesela bir kelime grubunu art arda 10 kere söylerseniz 11. söyleyişinizde kelime grubunu bölüp arasına başka bir şey ekleyemezsiniz. Zihniniz buna müsaade etmez, engel olur. Beyniniz sizi otomatik olarak yönlendirerek aynı kelime grubunu söyler. Her insan kendini eğitmeli. Her insan kendisi öğrenmeli ve istemeli. Birilerinin peşinden koşmasıyla, bu doğru bu yanlış demesiyle olmaz hiçbir şey. Bu hep böyle olmalıdır. Kendini iyi duruma ulaştırırken de kötü durumdan

kurtarıken de. Zaten bunun bilincinde olan birey kendini kötü durumdan kurtarmak zorunda kalmaz. Diyelim ki yaşam şartları çok zordu, gerçekten hiç kimsesi yoktu ve böyle bir eğitim veya bilgi almamıştı. Aslında niceleri vardır ki en âlâ eğitimi bile alsalar kendi kendini eğitenlerden âcizdir. Ama genele bakarak konuşmak gerekirse ve o insanın en zor zamanlarını düşünürsek her insanın başına geldiği gibi onların da bir atlatma süreci vardır. Bu biraz zaman alsa da herkesin başından geçmiştir böylesi kötü durumlar. Yoksa kim nasıl tecrübe edebilirdi ne zaman ne yapılacağını? Hepimiz doğarken öğrenmedik ya; zor durumda kaldığımızda bile iyiden ayrılmamayı, doğrudan sapmamayı, kötüye yönelmemeyi. Kimisi yakınına kaybeder alkole başlar. Ama aslında onun buna meyilli olduğunu ve bahane aradığını kabullenemez. Belki de bir kaçış yolu olarak görür. Acılarla yüzleşmek zordur elbette ama o acıları kendisi çektikçe güçlenir ve diğerlerinde yıkılmaz. Her depresimde baştan aşağıya yıkılan binayı yeni baştan inşa etmek çok zordur ancak oluşan hasarları birer birer onararak en sağlam binayı inşa etmek en güzeldir.

Bağımlılık

Bağımlılığın temeli her şeye bağlı olabilir. Tek bir sebep yüzünden diyemeyiz. Örneğin çevre şartları ve büyüme koşulları. İkiz kardeş düşü-nürsek ve bunların farklı ortamlarda yaşadığını göz önünde bulundurursak çevrelerinde neyi görüp etkilendilerse ona rastlamamız müm-kündür. Bu demek değildir ki aileleri de bağımlı ya da genlerden olan bir şey. Öyle olsaydı iki-sinde de görülürdü. Ya da birinin evlatlık alma olayını düşünelim: Bir bebek dünyaya gelir gelmez annesine bağlıdır. Sadece annesini ta-nır. Ama başka bir aile onu sahiplendiği zaman o çocuğun annesiyle olan bağı kopar ve çocuk o bağılılığını başka şeylerde arar. Bunun sonu-cunda çeşitli bağımlılıkları ortaya çıkar. Ya da doğumundan hemen sonra ölen bir annenin bebeğine verilen pelüş bir oyuncak -herhangi bir şey de olabilir- onu o nesneye bağımlı kılar. İlerde bağlandığı eşyanın başına bir şey gelirse annesini tekrar kaybetmiş gibi olur. Yani bu ve bunun gibi birçok neden daha sebep olabilir. Oluşan bağımlılıklar beyinde farklı işlevsellikle-re yol açabilir. Ya da olan görevleri yanıltıp yan-lış yönlendirebilir. Daha çok beynin otokontrol işlevine nazaran beslendiği işlevlere dönüşür. Beyin artık bir şeye kendini adadığında yeni bilgileri kaydetmez. Sadece bağımlılığın tadını çıkarır, ondan beslenir ve bir nevi yetkisini yitir-meye başlar. Bağımlılığa yakalanan bir kişi kolay kolay kurtulamaz ama kendine hâkim olabilir ve beynine kendi verdiği hasara karşı koyabilir-se zamanla bu durumun üstesinden gelinir. Bir şeyi zorla yaptıramayız kimseye. Sigara içen bir insanın elinden sigarasını almakla onu bundan alıkoyamayız. Ya da kumar oynayan bir adamı masadan kaldırmakla... Aksine onlardan ayır-maya çalıştığımız için daha çok kenetlenme olasılıkları ortaya çıkar ve kendilerini daha çok onlara adar, onların yanında olmak isterler. Ba-ğımlılığın bazı bilgilerin bilinmemesi ve saçma şeyleri örnek alıp özenmenin ortaya çıkardığı da aşikâr. Sigara, içinde insanın iğrenebilece-ği her şeyi barındırırken nasıl bunu içebiliyorlar değil mi? Ya bilmiyorlar ya dış görünüşe alda-nıyorlar. Ya da gerçekten birilerine özenerek zorla kendilerini ona alıştırıp sonrasında ise

bağımlılık yaratıyorlar. Koysunlar bakalım bir bardağa nikotini, tineri, DDT denilen böcek öldürücüyü, tuvalet temizleyicisi olan amon-yağı ve daha birçok mide bulandırıcı maddeyi ve içsinler. Yapamazlar. Çünkü onun içinde-kileri görmüyorlar. Sarılmış bir şekilde neyin ne olduğunu bilmeden sanki ellerinde Nobel ödülünü taşırcasına kendi hayatlarını yaktıkla-rı gibi sigaralarını yakıp içlerine çekiyorlar. Ne fark eder ki? Ha bardakta içmişsin ha elinle bir şeyin içinde tutmuşsun. İnsanın kafasın-da kendine göre nitelendirdiği ödüller vardır ve sonucunda ödülü olan her şeyi insanı ba-ğımlı yapar. Misal alışveriş bağımlılığı... Asıl olay her çeşit kıyafet her renk pantolon her model elbise almak değil mi? Çünkü bu onun ken-di zihninde yarattığı ödülü. Buna ulaşabilme çabasıyla attığı her adımda kendini daha çok ona adıyor ve biraz daha bağımlı oluyor in-san. Bunu yaptıkça yapası geliyor. Çünkü zevk alıyor. Başka bir yönden ele alınırsa bilgisayar oyunu bağımlılığı da öyledir. Zihninde oyun rütbelerini ödül olarak benimsemiş bir insan; oynadıkça, geliştikçe, ilerledikçe ve tabii ki do-ğal olarak rütbesi arttıkça bundan hoşnut olur. Yaptığı şey bir başarıymış gibi bundan gurur duyar ve böbürlenerek anlatır. Hâlbuki farkın-da olmadan o ekranın kölesi, klavye ise onun vücudundan bir parçası olmuştur. Bu da istik-rardır aslında. Bir şeyi elde etme, bir şey için çabalama ve mücadele gösterme durumu var ortada. Fakat insanın istekleri ve hedefleri bu noktada en ayırt edici özellik olur. Bahsettiği-miz gibi en yüksek rütbeyi hedefleyen birisi ile insanların bakış açısını genişletmek adına yazı yazmayı hedefleyen birisi aynı olamaz. Onları birbirinden ayıran en önemli şey tercihleridir. Bu nedenle insan dönüp bir bakmalı etrafına. “Neyi nasıl seçmeliyim?” diyebilmeli. Kendisini başkalarının kölesi değil, başkalarının insanları nasıl köleleştirdiğini anlayabilmeli. Tabii bu da ancak gözlerini, ayırmadıkları o bilgisayardan çevirip etraflarına bakmalarıyla mümkün olur.

Nur İpek CANDAN

Quasimodo Sendromu

Quasimodo Sendromu, kişinin vücut görünümüyle ilgili hayali bir kusur ile aşırı uğraşması olarak tanımlanır. Kişide en ufak bir kusur varsa da ortaya büyük bir sorun çıkartır. En çok takıntı haline getirilen bölgeler: yüz, saçlar, burun, cilt ve gözlerdir. Kusurlu olduğu iddia edilen bölgeler sürekli olarak ayna karşısında incelenir. Hastaların üçte biri endişelerinden dolayı eve kapanır, beşte biri kadarı da intihar girişiminde bulunur. Başlangıç yaşı 15-20 arasındadır. Özellikle ergenlerde yapılan çalışmalarda yaklaşık %50 oranında dismorfik belirtilere rastlanmıştır. Bu sendromu anlatan bir kısa film çekilmiştir: Contracuerpo

Adını Victor Hugo'nun Notre Dame'nin Kamburu eserindeki Quasimodo karakterinden almıştır. Bu hikaye şöyledir:

Quasimodo ağır fiziksel sorunlarla birlikte doğmuştur. Sağ gözünü kapatan bir siğil ve sırtında da kambur vardır. 4 yaşına doğru ebeveynleri tarafından Notre Dame Katedrali'nin merdivenlerinde terk edilmiştir. Çirkinliği sebebiyle kimse almak istemeyince Claude Frollo tarafından evlat edinilmiştir ve adını Quasimodo koymuştur. Büyünce katedralin çanlarını çalmakla görevlendirilmiştir ama çan sesleri yüzünden zamanla sağır olmuştur.

Quasimodo, Esmerelda adında genç ve güzel bir kıza âşık olmuştur. Bu kız küçükken ailesinden kaçırılmış, yerine sakat bir çocuk olan Quasimodo bırakılmıştır. Quasimodo'nun âşık olmasıyla işler karışır çünkü Papaz Claude Frollo da aynı kıza âşıktır. Esmerelda'nın kalbi ise soylu ve zengin bir ailenin kızıyla nişanlı olmasına rağmen çapkın bir subay olan Phoebus'a aittir. Frollo kıskançlığı ve karşılıksız aşkı yüzünden duyduğu kinle Esmerelda ve Phoebus'un bulunduğu bir gece hançeriyle Phoebus'u öldürmeye teşebbüs eder ve suç Esmerelda'ya kalır. İnfaz günü karışıklıktan faydalanan Quasimodo kızı kaçıtır ve Norte Dame Kilise'sine sığınır. Askerler infazı gerçekleştiremez çünkü o dönemde ilahi adaletin üstün olduğuna, böylece Tanrı'ya sığınan kimselere ceza uygulanmayacağına inanılırdı. Kral buna karşı çıkmıştır. Frollo, Esmerelda'yi kiliseden kaçıtır ve Frollo Grève Meydanı'nda onun için hazırlanan darağacını gösterip kendisini ya da ölümü tercih etmesini söyler. Esmerelda, Phoebus'u sevdiğini söyler. Frollo onu çingenelerden nefret eden Roland Kulesi'nde ölümü bekleyen Gudule hemşireye götürür ve askerleri çağırmaya gider. Tartışma sırasında Gudule hemşire onun 15 yıl önce kaçırılan kızı olduğunu öğrenir, askerler geldiğinde kızı vermek istemez. Askerler kızı almaya çalıştığı sırada hemşire yere düşüp kafasını çarpar ve ölür. Esmerelda infaz edilir, bunun üzüntüsüyle Frollo ile tartışan Quasimodo onu iter ve düşüp ölür. Ortadan kaybolan Quasimodo'yu bir süre kimse bulamaz. Bulduğunda ise Esmerelda'nın cesedine sarılmış bir iskelete dönüşmüştür.

Dilara YILDIZ

**“En önemli Şey insanın
kendini tanimasıdır.”
Oktay SİNANOĞLU**

Halo Etkisi

Birinci Dünya Savaşı sırasında Amerikalı psikolog Edward Thorndike, komutanların kendilerine bağlı askerler hakkında bir araştırma yaptı. Her komutana askerlerinin fiziksel yetenekleri, zekâları, emirleri uygulama becerileri hakkında sorular sordu. Şaşırtıcı olan, komutanların “üstün asker” olarak nitelendirdikleri bütün askerler sağlam yapılı ve yakışıklıydılar. Komutanlara göre bu askerlerin hepsi aynı zamanda iyi nişancı, disiplinli, kararlı, zeki, fedakâr, liderlik yetkinlikleri olan askerlerdi. Komutanların askerlerin dış görünüşlerinden etkilenip, onlara -gerçekte var olmayan- pek çok olumlu özellikler atfetmesine Thorndike, “Halo (Hale) Etkisi” adını verdi.

Halo etkisi, hayatımızın her alanında hepimizin içine düştüğü bir yanılsamadır. Hepimizde, yakışıklı veya güzel insanların daha zeki, daha akıllı olduklarına inanma eğilimi vardır. Her başarılı insanın, hayatı boyunca hep doğru kararlar verdiği için başarılı olduğunu zannederiz. Halo etkisi, kişinin arkadaşları ile olan ilişkilerinde veya iş görüşmelerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu sebeple, insanların üzerine

biraktığınız ilk etki çok önemlidir. Gündelik ilişkilerde görülen ön yargılar arasında güzel insanların daha iyi biri olması, çirkinlerin ise tehlikeli ve kötü olmaları yer alır. Bir insanın tek bir dikkatimizi çeken ve bize hoş gelen özelliğinden yola çıkarak onun hakkında bir fikir ediniriz ve kendimizi bu fikre inandırırız. Ancak o kişi hakkında bildiklerimiz kısıtlı olduğu için sonradan hayal kırıklığına uğramamız da kaçınılmazdır.

Bir insanın ya da bir şirketin başarısını açıklarken aslında gerçekten var olmayan birçok özelliği o insana ya da o şirkete atfetmenin nedeni insan zihninin çelişkileri ve karmaşıklığı sevmemesidir. Birbiriyle çelişen fikirleri aynı anda barındırmayı sevmediği için insan zihni, kendi içinde bir tutarlılığı olan nedensellikler üretir. Başarılı bir insana ya da bir şirkete, bütün olumlu özellikleri atfetmesi ve olumsuz olan özellikleri görmemesi bundandır.

Halo etkisi hayatımızın her alanında kendini gösterir. Sadece markaları değil, kişisel hayatımız üzerinde de son derece etkilidir. Bizim

Halo Etkisi

tavır ve davranışlarımızı değerlendiren insanlar, tek bir davranışımızdan bizim hakkımızda genellemeler yaparlar. Biz de başkalarını bu şekilde yargılarız. Her gün karşılaştığımız insanları, olayları çoğunlukla Halo Etkisi altında değerlendiririz.

İnsan, evrimsel olarak böyle gelişmiştir. Karmaşık ve belirsizliklerle dolu dünyada hızlı karar vermek için böyle bir “kısa yol” geliştirmiştir. Bu kısa yol sayesinde tehlikeli hayvanlardan, düşmanlardan, zehirli bitkilerden kendini korumuş, hayatta kalmıştır. Ancak bu “kısa yol”, insana çoğu kez doğru karar verdirse de bazı durumlarda onu yanıltır. İnsanın geliştirdiği bu pratik ve kullanışlı “kısa yol”, hem çok yararlı hem de çok tehlikelidir. Yararlıdır çünkü hiç vakit kaybetmeden çok kısa bir zamanda insana karar aldırır. Aynı zamanda çok tehlikelidir çünkü Halo etkisiyle insanın yanlış karar alıp hata yapması çok mümkündür.

Bu duruma örnek vermek gerekirse iş başındasınız ve patronunuz iş arkadaşınız Ali’nin yaklaşmakta olan bir proje için iyi bir ekip lideri olup olmayacağına dair görüşünüzü soruyor. Ali’yi iyi tanıımıyorsun ama Ali’yi uzun ve çekici bir insan olarak görüyorsun. Yani otomatik olarak evet diyorsunuz. Çünkü Ali’in görünüşüyle ilgili olumlu düşünceleriniz onu diğer olumlu terimlerle nasıl düşündüğünüzü etkiler. Bunlar liderlik ve istihbarattır. Dave’in aslında iyi bir takım lideri olup olmayacağını bilmeseniz de bilinçaltında bu fikirleri oluşturuyorsunuz. İlk izlenimlerin önemli olduğunu duydunuz. Yukarıdaki örnek, Hale efektinin nasıl çalışabileceğini gösterir. Hale efekti, başka bir kişi veya şey hakkında bildiğiniz tek bir özelliğe dayanarak akıl yürütmedeki bir hatayı tanımlayan bir psikoloji terimidir. Bu, başka bir kişinin lehine olumlu veya olumsuz çalışabilir ve birden fazla durum için geçerli olabilir. Özetle, bir kişinin algılanan negatif veya pozitif özelliği, aynı kişinin genel izlenimine bir “Hale” oluşturur. Nobel ekonomi ödülü sahibi Daniel Kahneman, Halo etkisini kendi hayatı üzerinden şu örneklerle

açıklıyor: “Üniversitede öğretmenlik yaptığım sıralarda yazılılara not verirken Halo etkisinin üzerimde nasıl çalıştığını fark ettim. Her öğrenciye iki adet makale yazdırarak puan veriyordum fakat makale sırasıyla gitmek yerine öğrenci öğrenci ilerliyordum. Bir süre sonra ilk makalesine yüksek verdiğim öğrencilerin hemen ardından ikinci makalesine de nispeten yüksek puanlar verdiğimi, aynı şekilde ilk makaleden düşük alan öğrencinin de ikinci makalesinden çok puan kıldığını fark ettim. Bu durumu çözmek için de önce bütün öğrencilerin birinci makalelerini puanlamaya, hepsi bittiği takdirde de kâğıtları karıştırıp ikinci makaleleri puanlamaya başladım. Bu sayede Halo etkisini ortadan kaldırarak öğrencilere daha objektif puanlar verme şansını yakaladım.” Öğretmenlerin sınavları kontrol ederken genelde soru soru gitmelerinin nedeni aslında vakit kazanmaktır, bir yandan da bu yöntem ile Halo etkisi ekarte ediliyor.

Anladım ki, Halo etkisinden kurtuluş yok ama insan zihninin böyle bir özelliğe sahip olduğunu bilmek aklımızda tutmamız gereken bir gerçektir.

Beyzanur BAŞER

Kaiser II. Wilhelm de Kim?

Çoğumuz I. Dünya Savaşı hakkında -pek detaylı olmasa da- bir şeyler biliyoruzdur. Çanakkale Savaşı, Kafkas Cephesi, Ekim Devrimi, Verdun Savaşı... Peki ya bu I. Dünya Savaşı, diğer adıyla “Büyük Savaş”ta yer alan devletlerin liderleri hakkında ne biliyoruz? Misket dergimizin bu sayısında son Alman İmparatoru ve Prusya Kralı Kaiser II. Wilhelm’den bahsedeceğiz.

Kaiser II. Wilhelm, tam adıyla Friedrich Wilhelm Victor Albert, 27 Ocak 1859’da Almanya’nın Berlin kentinde dünyaya gelmiştir. II. Wilhelm’in babası III. Friedrich, annesi İngiltere Kraliçesi Victoria’nın büyük kızı olan Prusya Kraliçesi ve Alman İmparatoriçesi Prenses Victoria (tabii o zamanlar neredeyse tüm Avrupa liderleri birbirleriyle yakından uzaktan akraba), dedesi ise ilk Alman İmparatoru ve Prusya Kralı I. Wilhelm’dir. Annesinin İngiltere Kraliyet Ailesi’nden olması sebebiyle II. Wilhelm, Kraliçe Victoria’dan sonra gelen İngiltere Kralı VII. Edward’ın yeğeni ve Edward’ın oğlu Kral V. George’un birinci dereceden kuzeni oluyor. Büyük Savaş’ta da zaten Alman İmparatorluğu’nun başında II. Wilhelm ve İngiltere’nin başında V. George vardı ki bu da Büyük Savaş’ın bir nevi kuzen kavgası olduğu anlamına geliyor. Anlaşamamışlar işte...

II. Wilhelm’in sol kolu sağ kolundan 15 cm kısa olduğu için hep eli cebinde poz verirdi. Çocukluğu İngiliz akrabalarının yanında geçti ve sakatlığı nedeniyle annesi Prenses Victoria tarafından hep az ilgi gördü. Wilhelm, ergenlik dönemlerinde annesi tarafından saraydan uzaklaştırılarak Almanya’ya gönderildi. Kendisi bu sırada annesine mektuplar yazmaya başladı, aşk mektupları da dâhil. Derdi neymiş ki?

Kendisi, iki sene Almanya’nın Bonn kentindeki Bonn Üniversitesinde ekonomi, hukuk ve politika okudu. Buradan mezun olduktan sonra orduya katıldı. Sol kolunun sakatlığına rağmen ordu eğitimini başarıyla tamamladı.

II. Wilhelm, 27 Şubat 1881 tarihinde Augusta Victoria ile evlendi. Kendilerinin 7 çocuğu oldu: Prens Wilhelm, Prenses Victoria Louise, Prens Joachim, Prusya Prensi Eitel Friedrich, Prens August Wilhelm, Prusya Prensi Oskar ve Prusya Prensi Adalbert. Eşi, 11 Nisan 1921 tarihinde öldü. II. Wilhelm, 5 Kasım 1922’de Hermine Reuss-Greiz ile ikinci evliliğini yaptı.

Kaiser II. Wilhelm de Kim?

Dedesi I. Wilhelm 1888'de öldükten sonra tahta III. Friedrich yani babası çıktı. Babasının tahttan inmesi uzun sürmedi, çünkü kendisi 98 gün sonra, 15 Haziran 1888 tarihinde gırtlak kanserinden öldü. O da ölünce tahtın sahibi II. Wilhelm oldu. Alman İmparatorluğu'nun dünya lideri olacağını öngörüyordu. Dedesinin döneminden beri başbakan olan Otto von Bismarck'ın denge politikasını kendisine bir engel olarak görüyordu, o yüzden 1890 seçimlerinde Bismarck'ın görevine son verip yerine Georg Leo von Caprivi'yi atadı.

Kaiser II. Wilhelm, Almanya'nın dünya lideri olmasını istediği için daha militarist, agresif ve emperyalist bir politika izledi. İlk olarak dengeli politika yüzünden ihmal edilen orduyu düzene soktu. Yeni sömürgeler edinmek için İngiltere ile yoğun bir rekabete girdi. Endüstri atılımını hızlandırdı, sosyalist hareketleri bastırmak için işçilere geniş haklar tanıdı ama Sosyal

Demokratların güçlenmesini engelleyemeyince tutumunu sertleştirmeye başladı. Deniz üstünlüğü sağlamak için Alman deniz filosunu güçlendirdi. 1890'da Otto von Bismarck'ın önem gösterdiği Alman-Rus Güvence Antlaşması'nı yenilemeyerek ilk önemli değişikliği yaptı.

Osmanlı Devleti ile dostluk kurarak Ekim 1898'de İstanbul'da II. Abdülhamit'in konuğu oldu. Gezi hatırası olarak Sultanahmet Meydanı'nda Almanya'dan getirtilen parçalarla çeş-

me yaptı ve bu çeşme 1901'de kullanıma açıldı. Osmanlı Devleti'nin Bağdat Demiryolu projesine yardımda bulundu.

İngiltere ve Fransa'ya karşı soğuk bir politika izledi, bunun yanında Avusturya-Macaristan ve Osmanlı Devleti ile ilişkilerini güçlendirmeye devam etti. Avusturya-Macaristan Veliahdı Franz Ferdinand'ın bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi üzerine Alman İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan yanında savaşa girerek I. Dünya Savaşı'nı başlattı. Kendileri, İttifak Devletleri içinde yer aldı. Avusturya-Macaristan ve Alman İmparatorluğu ile beraber Osmanlı Devleti ve Bulgaristan da İttifak Devletleri tarafında savaşta yer alacaktı.

İtalya da bir zamanlar İttifak Devletleri'nde yer alıyordu ama Avusturya-Macaristan bazı İtalyan şehirlerine sahipti ve sınır anlaşmazlıkları bu ittifakı bozdu. Özellikle İngiltere ve Fransa, İtalya'ya bu şehirleri alabilecekleri vaadinde bulununca, İtalya taraf değiştirerek İtilaf Devletleri'ne geçti. İtilaf Devletleri demişken bu ittifakın içinde de İngiltere, Fransa, Rusya ve daha birçok devlet bulunuyordu.

Büyük Savaş, İttifak Devletleri'nin mağlubiyeti ile sonuçlandı. Avusturya-Macaristan bölündü, Osmanlı Devleti büyük ölçüde toprak kaybederek bir manda devlet haline geldi (mavi gözlü bir kahraman buna izin vermeyecekti), Alman İmparatorluğu ise kolonilerini ve Avrupa'daki topraklarının yüzde on üçünü kaybetti. Bu toprak kaybı gelecek yıllarda birilerini fena kızdıracaktı ama konumuz o değil.

Kaiser II. Wilhelm de Kim?

Kaiser II. Wilhelm, Alman İmparatorluğu'nun yenilgisiyle 9 Kasım 1918'de tahtı bıraktı ve 10 Kasım 1918'de trenle, tarafsız olan Hollanda'ya sürgüne gitti. 1919'da imzalanan Versay Antlaşması'nın sonuçlanmasıyla artık Kaiser olmayan II. Wilhelm'in yargılanmasına karar verildi ama Hollanda Kraliçesi Wilhelmina onu iade etmeyi reddetti. II. Wilhelm, hayatının geri kalanına Hollanda'da devam etti. İlk olarak Amerongen'e, daha sonra da Doorn'a yerleşti. Hollanda'da bilimsel çalışmalar ile uğraştı.

3 Haziran 1941'de Hollanda'nın Doorn kentinde, akciğerindeki damar tıkanıklığı yüzünden 82 yaşında hayatını kaybetti. Adolf Hitler -Almanya'yı küçümsenecek bir hale soktuğu için II. Wilhelm'e karşı kişisel husumeti olsa da- cenaze törenine SS subayları ile birlikte katıldı ve naaşının Berlin'e getirilmesini istedi fakat II. Wilhelm, Hollanda'daki Doorn Sarayı'nın bahçesine gömüldü. Huis Doorn -yani Doorn Sarayı- günümüzde bir müzedir. Şu an Kadıköy'de bulunan Boğa Heykeli'nin, II. Abdülhamit döneminde bir güç sembolü olarak Kaiser II. Wilhelm tarafından hediye dildiğini biliyor

muydunuz? II. Wilhelm'in ismindeki Kaiser unvanı ise Roma İmparatoru Caesar'ın imparatorluk unvanından türetilmiştir. Alman, Avusturya ve Kutsal Roma İmparatorluğu'nun başındaki kişi için kullanılır.

Tarih Kulübü olarak bu yazıyı okuduğunuz için sizlere ve bu yazının sizlere iletilmesine olanak sağladığı için Misket dergisine teşekkür ederiz. Misket'in gelecek sayılarında da önemli liderler hakkında yazmaya devam edeceğiz. Hoşça kalın, takipte kalın!

Mehmet KIRAN

En Ünlü Satranç Maçları

1 - Anatoly Karpov ile Garry Kasparov, Moskova, 1985

Hepimiz biliyoruz ki Kasparov satranç tarihinde bilinen en ünlü oyuncularından biridir. Yaklaşık 15 yıl boyunca dünya şampiyonu olmuştur. Peki, Kasparov'u bu kadar ünlü yapan ve şampiyon olmasını sağlayan maç hangi maçıdır?

Kasparov'un bu kadar ünlü olmasını sağlayan ve şampiyon yapan maç Anatoly Karpov ile 1985 yılında yaptığı Moskova Dünya Satranç Şampiyonasında olan maçıdır. Bu maç onu 3. ve en genç dünya şampiyonu yapmıştır.

Karpov maça 2720 ELO Puanı ile turnuvaya katılmıştır. Kasparov da ona çok uzak değildi, o da maça 2700 ELO Puanı ile katılmıştır.

Şampiyonanın final maçı, Karpov'un 1975'ten beri elinde tuttuğu dünya şampiyonu ünvanını kaybetmemesini sağlayacaktır. Maç 24 veya Kasparov'un isimlendirdiği şekilde "Hayatının Oyunu", Karpov için beklendiği gibi gitmedi. Kasparov'un 23. Hamlesindeki mükemmel kale hareketi ile oyun Kasparov'un kazanması ile sonuçlandı. Karpov'un 36. ve 40. Hamlede yaptığı büyük hatalar 42. Hamlede Kasparov'un kazanmasına yardımcı oldu.

Bunun sonucunda Kasparov 22 yaşında 3. ve en genç dünya satranç şampiyonu oldu.

2 - Deep Blue ile Garry Kasparov, New York, 1997

Yine tekrardan bir Kasparov maçı ile beraberiz. Bu seferki maçımız sadece satrancı ilgilendirmiyor, ayrıca bilim ve teknolojiyi de ilgilendiriyor. Belki de teknoloji tarihindeki en önemli anlardan biri olabilir. Sebebini yazımızın devamında açıklayacağız.

Kasparov'un önemli maçlarından biri olan Deep Blue ile Garry Kasparov maçı oldukça garip bir maçıdır. Maçları demek daha doğru olur aslında çünkü 6 maç oynanmıştır fakat bahsettiğimiz maç bu maçların hepsinden daha önemlidir. Sebebine gelirsek Deep Blue diye adlandırdığımız şey bir insan değil. Evet, bir insan değil. Deep Blue, IBM tarafından geliştirilmiş bir yapay zekâ.

1997'de oynanan 6 maçta dünya şampiyonu Garry Kasparov ile satranç yapay zekâsı Deep Blue karşı karşıya gelmiştir. Deep Blue aslında ilk satranç yapay zekâsı değildi. Öncelerde de birkaç kez satranç şampiyonları ile yapay zekâlar maç oynamıştır ama hepsinde insanlık ka-

En Ünlü Satranç Maçları

zanmıştır.

Deep Blue ise eski yapay zekâlara karşın kat ve kat daha zekiydi ve böylelikle büyük dünya şampiyonu Garry Kasparov'u yenmiştir. Teknoloji ve satranç için büyük bir an olduğundan hiçbir zaman unutulmayacaktır. Sebebi ise ilk defa bir yapay zekâ bir dünya şampiyonunu bir satranç maçında yenmiştir! Bu kazanç, yapay zekânın ne kadar geliştirilebilir ve insan zekâsına kolaylıkla ulaşabileceğini kanıtlamıştır. Birçok itiraz gelse de IBM umursamamıştır. Bu maçın ardından Deep Blue projesi sonlandırılmıştır.

Bu oyun ayrıca "The Man v The Machine" adlı belgesele de ilham olmuştur.

3 - Bobby Fischer ile Boris Spassky, Reykjavik, 1972

Bu sefer önceki yazımızda da bahsettiğimiz meşhur "Bobby Fischer" ile sizlerleyiz.

Bobby Fischer, satranç tarihi için çok önemli olan birçok maçta bulunmuştur. Bunlardan biri Boris Spassky ile Reykjavik şehrinde oynadığı Dünya Satranç Şampiyonasıdır. Bu maç, aynı Deep Blue ile Garry Kasparov'un maçı gibi sadece satranç tarihi için önemli değil, ayrıca diplomasi açısından da çok önemli bir maçıdır. Bu maç genellikle "20. Yüzyılın Maçı" olarak isimlendirilir. Soğuk savaş sebebiyle Fischer'in kazancı 24 yıllık sporda Sovyet hâkimiyetini sonlandırmıştır.

Maç 21'de Fischer'in galibiyeti ile maç bitmiştir. Fischer kazandıktan sonra ülkesinde kahraman olarak anılmıştır ve adı tarihe altın harflerle geçmiştir. Kendi adına bir özel günü bile vardır! O kadar önemli biri olmuştur ki kendi adına "Bobby Fischer Günü" oluşturulmuştur.

Bu maç ayrıca birçok müzikal, belgesel ve filme de ilham olmuştur.

Mustafa Enes BOLAT

Büyüme

Eğer küçük bir çocuksanız hayat çok daha masumdur. Birkaç kelimeye sıkıştırmaz sizi çocuklar. Onların dünyası bizimkinden çok daha renkli ve büyüktür. Onlar için önemli olan onu güldürebilmeniz, eğlendirebilmenizdir. Eğer bir çocuğun yüzünde küçük bir tebessüm oluşturabiliyorsanız artık en sevdiği insanlardan biri olursunuz. Evet, sadece küçük bir tebessüm sizi onun dünyasında iyi ve güzel bir insan yapar.

Peki, biz çocuklar büyüdükçe ne oldu? Nasıl oldu da küçük bir tebessümün önemini unuttuk? Biz ne zamandan beri bir insana dış görünüşüne bakarak davranır olduk? Büyüdüğümüzü zannettikçe küçüldük. Sınırlarımız küçüldü. İnsanlar bizi yargıladı. Zayıf, uzun boylu, beli ince, burnu büyük, gözü küçük, sivilceli, yaşlı... Biz böyle devam ettikçe insanlar kendini beğenmedi. Çünkü topluma göre “güzel” değildi. Peki sonrasında? Herkes birbirinin kopyası oldu. Güzel denilince akla aynı özellikler canlandı. Güzel insanlar sevildi. Böyle oldukça daha çok insan kendini değiştirdi. Herkes kendi benliğinden koptu. Sadece topluma kendini sevdirebilmek için. Biz buna büyüme dedik. Artık bir tebessüme değil birkaç sayıya, renge bakar olduk.

Oysaki güzellik ve sevgi kalıplara sığdırılamayacak kadar genişti. Çocukların sevgisini küçümsedik. Nasıl olsa her güldüreni seviyor dedik. “Büyük” insanlara kendimizi kabul ettirmeye, sevdirmeye çabaladık. Çocukluğumuzdaki sevgiden tamamen koptuk. Daha da büyüdüğümüzü düşündük. Biz büyümeye çalıştıkça sınırlarımız daha da küçüldü. Kimsenin bir farkı kalmadı. Artık insanların yüzünde o küçümsediğimiz tebessüm bile kalmadı. Bazen bu sınırlardan sıkılıp kendimizi aşmak istesek de “Sen büyük insansın, çocuk gibi davranma.” dediler. Ve çıkamadık o sıkıcı, karanlık dünyamızdan. İşte bu yüzden büyükler çocukluğuna, renkli ve büyümlü dünyasına hasret kaldı.

Peki, bunu hiç değiştirmeye çabaladık mı? Hayır. Çünkü korktuk. Tek kalmaktan ve yine yargılanmaktan korktuk. Ama hâlâ umut var, her zamanki gibi. Değiştirmek bizim elimizde. Sonuçta biz dünyamızı daha kaybetmedik, sadece biraz renge, bol bol kahkaha atmaya, bol bol sevmeye ihtiyacımız var. Bu dünyanın bize, yani çocukluğundan kopmamış büyüklere ihtiyacı var.

Irmak ÇAĞLAYAN

İnsanlığın Gelişimi

Doğadaki tüm hayvanlar gibi insanların da hayatta kalmak için besine, suya, sıcaktan ve soğuktan korunabilmek için bir barınağa, kendini toparlamak için dinlenmeye ihtiyacı vardır. Tabii bu bir genellemedir, örneğin aslanlar her zaman açık alanda yaşarlar fakat sıcaktan korunabilmek için gölge yerleri tercih ederler. Kutup ayıları herhangi bir barınakta yaşamazlar fakat soğuktan korunmak için özelleşmiş vücutları vardır. Burada asıl anlatmak istediğim, insanların da diğer hayvanlar gibi belirli ihtiyaçları olduğu ve bu ihtiyaçları karşılamak için çalıştıklarıdır. Zaten canlılığın temel amacı hayatta kalmak ve üremektir. Bu sayede yeni nesiller doğar ve türün devamlılığı sağlanır.

İnsanlarda da durum en başta böyleydi. Amaç hayatta kalmak ve üreyerek ırkın yok olmasını engellemektir fakat insanlarda diğerlerinden farklı bir şey oldu, zekâ gelişti. İnsanlar daha kolay avlanabilmek için aletler yaptılar, daha doyurucu ve lezzetli olması için yemeklerini ateşte pişirdiler, vücutlarını dış etkilere korumak için giysiler yaptılar. Bunların ana amacının daha kolay hayatta kalmak olduğunu söylemek yanlış olmaz fakat sonra, insan zekâsını hayatta kalmak dışında amaçlarla da kullanmaya başladı. Mal mülk edinildi, devletler kuruldu, inançlar ortaya çıktı, edebi eserler yazıldı, müzik keşfedildi. Zamanla insan zekâsının asıl kullanım amacı doğada hayatta kalmak değil, kendi içinde hayatta kalmak ve zevklerini tatmin etmek oldu. Yazı icat edildi, tarih kavramı ortaya çıktı, savaşlar yapıldı; insan, kendi türünden bir başka canlıyı öldüren ilk canlı oldu.

Yüzyıllar boyunca insan, zekâsını kullanarak gelişti, geliştirdi ve hala gelişmeye devam ediyor. Bundan yüz yıl önce imkânsız gibi görünen çoğu şey bugün oldukça sıradan görülüyor ve bugün imkânsız gibi görünen şeyler yüz yıl sonra sıradan bir hal alacak, hayat çok daha kolay olacak. Bunu söylemesi de, tahmin etmesi de zor değil fakat gözden kaçırmamız gereken bir nokta var: Her şeyin olduğu gibi

hayatlarımızın kolaylaşmasının da bir bedeli olacak. İlk bakışta çok karamsar bir bakış açısı gibi geliyor, açıkçası ben de öyle düşünüyorum fakat düşündükçe ve geçmişe baktıkça bu karamsar düşüncenin aslında gerekli olduğunu görebiliriz. Sanayi İnkılabı bu duruma verilebilecek çok güzel bir örnek. Sanayi İnkılabının merkezi İngiltere'dir. 18. Yüzyılda, Rönesans ve Reform hareketleri ile Avrupa aklı tutsak eden zincirlerden kurtuldu, özgür düşüncenin kapıları açıldı. Sanat ve din başta olmak üzere yaşanan gelişmeler Avrupa'yı büyük bir yükselişe sürükledi. Bunları takiben Sanayi İnkılabı yaşandı. Böylece fabrikalar kuruldu, buhar gücü kullanılmaya başlandı. Bu sayede üretim kolaylaştı, hızlandı ve arttı. Kısacası endüstri alanında bir devrim yaşandı ve insan hayatı oldukça kolay hâle geldi fakat bunun bedelini şimdi bizler ödüyoruz. Kontrolsüzce çoğalan fabrikalar, önlem alınmadan kullanılan fosil yakıtlar ve doğal alanların yarınlara okmuş gibi parçalanması beraberinde büyük sorunlar meydana getirdi. Bunlardan belki de en önemlisi küresel ısınmadır. Küresel ısınma yüzünden buzullar eriyor, kuraklık artıyor, canlı türleri yok oluyor. Eğer gerekli önlemleri almazsak pek de uzak olmayan bir gelecekte Dünya yaşanılmaz bir hal alabilir. Yaklaşık yüz yıl önce insan hayatını kolaylaştırmak için yapılan gelişmeler bugün insan hayatının sonlanması riskinin temelini oluşturuyor.

İnsanlığın Gelişimi

Peki, ne yapacağız? Kötü sonuçlara yol açabilir diye hiç gelişmeyelim mi? Elbette hayır. Bu oldukça yanlış bir tutum olur. Bizim yapmamız gereken, kötü sonuçların olabileceğini fark edip tedbirli davranmaktır. Mesela, günümüzde en büyük tartışma konularından biri gelecekte yapay zekânın insanlığı yok edip etmeyeceği. Hiç kuşkusuz ki yapay zekâ insanlık için çok büyük bir gelişmedir ve insanlığa çok büyük katkılar sağlayacaktır fakat bu gücün insanlığa verebileceği zararların da göz önünde bulundurulması gerekir. Eğer önlem almadan bir işe kalkışırsak gelecekte küresel ısınmadan bile büyük sorunlarla karşılaşabiliriz.

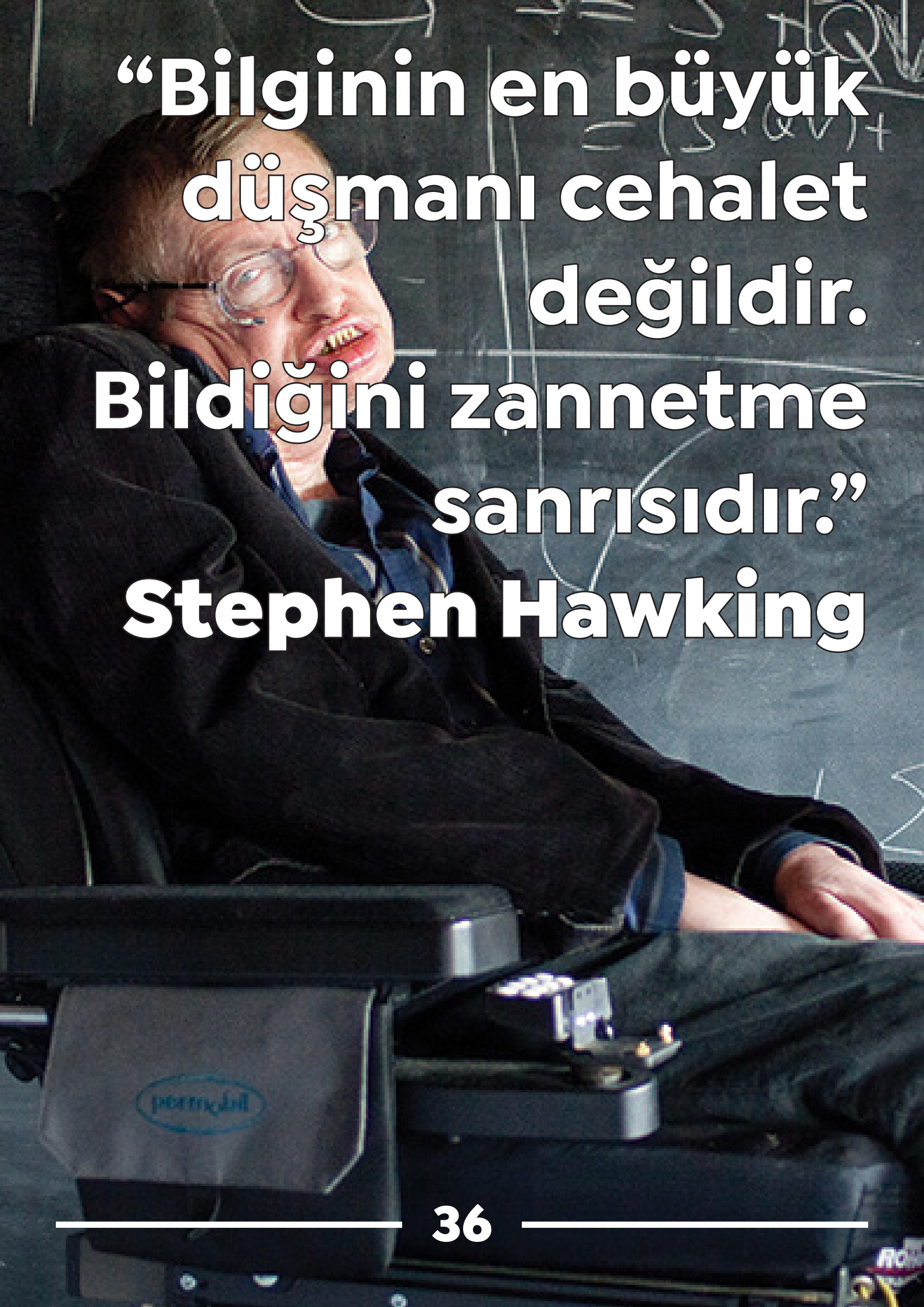
Son zamanlarda oldukça hızlanmış olan dijitalleşme de buna bir örnek. Artık neredeyse her şey bilgisayarlar aracılığı ile yapılıyor ve hem hız, hem de maliyet bakımından oldukça kâr elde ediliyor.

Bu hem bireylerin hem de büyük şirketlerin işini oldukça kolaylaştırıyor fakat bilgisayarlar da hata yapabilir, kötü amaçlı yazılımlara maruz kalabilir. Bu durumları göz önünde bulundurmayan şirketler çok büyük zarara uğrayabiliyor.

Bunlar iki basit örnektir. Bu konu hakkında daha birçok örnek verilebilir. Verilmiş ve verilecek tüm bu örneklerin ortak noktası, gelişirken tedbirli olmaktır. Bizden öncekiler sadece gelişmişler, doğabilecek kötü sonuçları düşünmemişler. Bu yüzden bugün bazı sorunlarla karşılaşıyoruz. Bizim yapmamız gereken son hızla gelişmeye devam etmek fakat oluşabilecek her türlü sorunu da göz önünde bulundurarak önlem almak. Böyle yapmalıyız ki gelecek nesiller daha rahat bir yaşam sürsün. Böyle yapmalıyız ki insanlık gerçek anlamda ilerlesin.

İlhan Devrim GERÇEK

A photograph of Stephen Hawking in his wheelchair, positioned in front of a chalkboard filled with mathematical equations. He is wearing his signature glasses and a dark jacket over a blue shirt. The text is overlaid in large, white, bold letters.

**“Bilginin en büyük
düşmanı cehalet
değildir.
Bildiğini zannetme
sanrısıdır.”
Stephen Hawking**

Neden Kitap Okumalıyız?

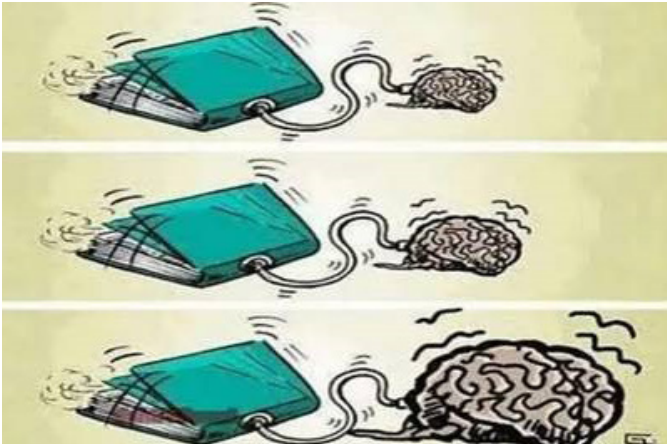
Selamlar sevgili Misket dergisi okuyucuları! Bu yazımda neden kitap okumamız gerektiği üzerinde duracağım ve karikatürlerle eğlenceli hâle getireceğim.

“Neden kitap okumalıyız?” konusunu seçmemin nedenine gelecek olursak: Çünkü insanlar kitap okumak yerine kitapların fotoğraflarını sanki okumuş gibi sosyal medyada paylaşıyorlar fakat toplum içerisindeki insanların davranışlarına baktığımızda kitapları okumadıklarını, sadece paylaştıklarını anlayabiliriz. Kitap okuyan bir insanın davranışları çevresine ve insanlara son derece saygılı olur ancak bunu maalesef ki o kişilerde göremiyoruz.

Bu karikatürde de bunu mizahi olarak görebiliyoruz:

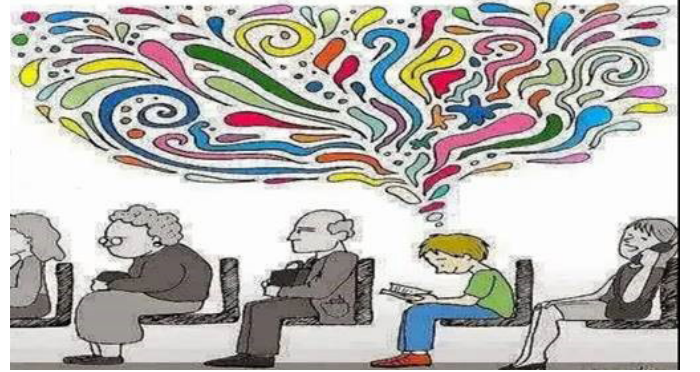

Kitaplar beynimizin hayat ve enerji kaynağıdır.

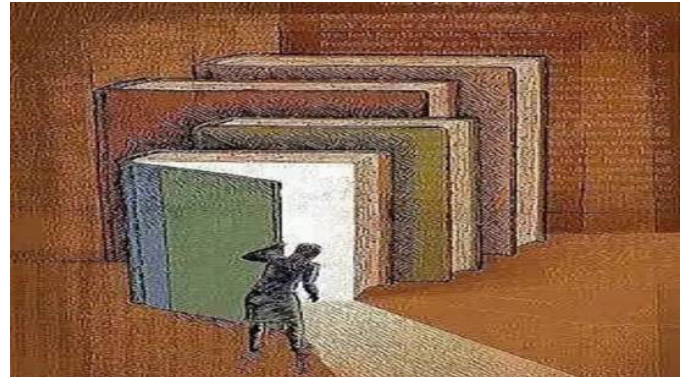
Kitaplar beynimizin hayat kaynağıdır. Düşüncelerimizi şekillendirerek bizim dünyayı daha iyi algılamamızı sağlarlar. Kitaplar aracılığıyla düşünce alışverişi yaparız ve bu düşünceler sayesinde var oluruz. Descartes'in de dediği gibi ancak düşündüğümüz sürece var olabiliriz. “Düşünüyorum, öyleyse varım.”

Kitap, hayal gücümüzün gelişmesini sağlar.

Kitap hayal gücümüzün gelişmesini sağlar. Hayaller de bizi isteklendirir ve o hayallere ulaşmak için bizi motive eder. Ayrıca hayal gücümüzün gelişmesi düşüncelerimizin de çeşitliliğini artırır ve etrafımızda bizim gibi olan insanları bularak onlarla etkileşim halinde olmamızı sağlar.

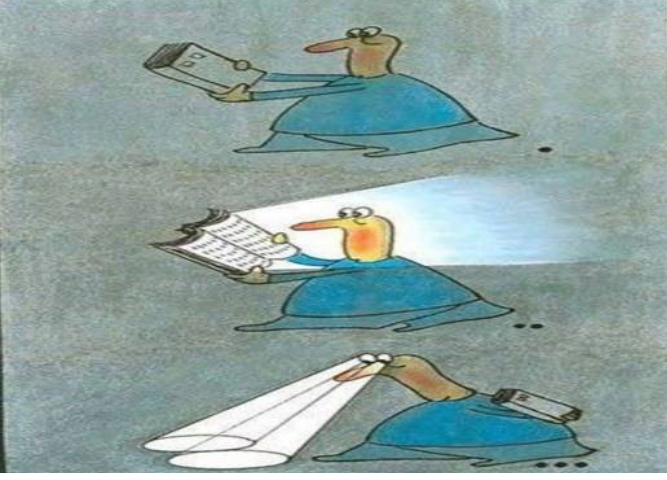
Kitaplar bizim yepyeni dünyalara yelken açmamızı sağlar.

Kitaplar bizim yepyeni dünyalara yelken açmamızı sağlar çünkü her kitap ayrı bir dünyadır. Bir kitabın kapağını açtığımız andan itibaren o dünyadaki yolculuğumuz başlar. Bu yolculuğun tadını çıkarabilmek için ise kitapta karşılaştığımız her duygu, düşünce, kavram gibi şeylerin bize anlattıklarını göz ardı etmeden almalıyız.

Neden Kitap Okumalıyız?

Kitabın kapağını açtığımız andan itibaren aydınlanmaya başlarız.

Kitabın kapağını açtığımız andan itibaren okuduğumuz her satırla aydınlanmaya başlarız ve bu aydınlanma sayesinde artan zihin ışığımızla kendi yolumuzu aydınlatabiliriz. Aydınlanmış bir zihin ile aydınlattığımız bir yolda yürüyerek kendi aydınlanma çağımızı başlatmış oluruz.

Kitaplardan uzak durmamalıyız, zamanımızı onlara ayırmalıyız.

Biz yaşadığımız bu dönemlerin şartları dolayısıyla internet, tablet ve telefon vb. gibi mobil teknolojileri kullanmayı seviyoruz. Bunları sevmiyor olmamız bizim kitaplardan uzak duracağımız anlamına gelmemelidir çünkü bizim kitaplardan uzak durmamız ve doğru kitapları okumamamız bizi az önce bahsettiğim mobil teknoloji araçlarının kölesi haline getirir. Oysaki kitaplar bizi özgürleştirir.

Yazımı Descartes'in bir sözü ile sonlandırmak istiyorum: "İyi kitaplar okumak, geçmiş yüzyılların en iyi insanlarıyla sohbet etmek gibidir." Hadi sevgili okurlar, biz de iyi kitaplar okuyarak bu sohbe dâhil olalım.

Nisa Özleyiş AKÇAALAN

Huzursuzluk

**“Daha üzüm asması yaratılmadan sarhoş
olanım ben
Sen doğmadan önce aşkınla berduş
olanım ben.”**

Öncelikle herkese merhabalar! Bugün size Zül-fü Livaneli'nin kitabı olan “Huzursuzluk”u anlatıp yorumlayacağım. İyi okumalar!

Öncelikle kitabı biraz inceleyelim. 2017 yılında okuyucuya sunulan bu kitap, 2017’de en çok okunan kitap olma unvanını taşımakta. 154 sayfadan oluşan kitap, okuyucuyu kendine fazlasıyla çekmekte. Hikâyesi; Yezidi halkının yaşadığı zulmü ve ayrımcılığı anlatmakta: İstanbul’da yaşayan ancak Mardin doğumlu gazeteci İbrahim, aldığı bir ölüm haberi ile sarsılır. Çocukluk arkadaşı, yıllardır görmediği Hüseyin ölmüştür. Hüseyin’in cenazesine giden İbrahim, garip bir duyum almıştır. Hüseyin, aşk yolunda ölmüştür çünkü fazla Müslüman bir aileden gelen Hüseyin, Suriyeli bir Yezidi kızı olan Meleknaz’a âşık olmuştur. Bu aşk onun yaşamına mal olmuştur. Hüseyin’in hikâyesini merak eden İbrahim, Mardin’de kalır ve yaşanan olaylara çekilir.

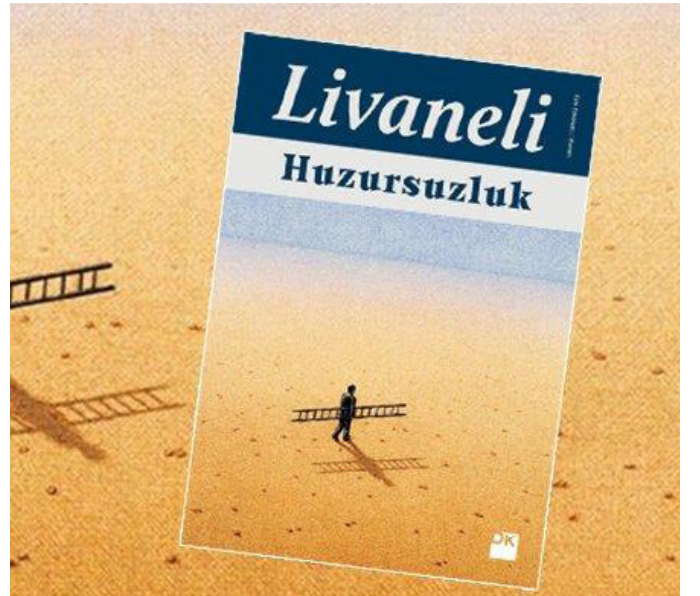
Kitabın hikâyesi basit dursa da okuyucuyu aşırı etkilemekte... Suriye’de bir Yezidi’nin gördüklerini, yaşadıklarını, Hüseyin’in bu kıza kör kütük âşık oluşunu, Hüseyin’in Meleknaz’a yazdığı şiirleri, Hüseyin’in ailesinin yaşadıklarını okuyunca çok etkileneceğinize inanıyorum. Aynı süreçte olay örgüsü çok iyi işlenmiş ve okuduğunuzda olay karışık gelmemekte, olayı rahatlıkla anlayabiliyorsunuz. Ayrıca içindeki şiirlerle, yazılarla fazlasıyla etkileyici bir dil oluşturulmuş. Yine şiirler ve cümleler sayesinde kitabın Mardin’de geçtiğini anlamaktayız. Mardin’in o kozmopolitliğini fazlasıyla hissediyoruz. Gerçekten olayları siz yaşıyormuşsunuz gibi hissettiren bu kitabı herkes okumalı. Hem belli başlı toplumsal konular hakkında bilinçlenebiliyor hem de bu harika eseri büyüüne kapılıyorsunuz.

“Harese nedir, bilir misin oğlum? Arapça, eski bir kelimedir. Bildiğin o hırs, haris, ihtiras, muh-

teris sözleri buradan türemiştir. Harese şudur evladım: Develere çöl gemileri derler bilirsin, bu mübarek hayvan üç hafta yemeden, içmeden, aç susuz çölde yürür de yürür; o kadar dayanıklıdır yani. Ama bunların çölde çok sevindikleri bir diken vardır. Gördükleri yerde o diken koparır çiğnemeye başlarlar. Keskin diken devenin ağzında yaralar açar, o yaralardan kan akmaya başlar. Tuzlu kanın tadı dikeninkiyle karışınca bu, devenin daha çok hoşuna gider. Böylece yedikçe kanar, kanadıkça yer, bir türlü kanına doyamaz ve engel olunmazsa kan kaybindan ölür deve. Bunun adı haresedir. Demin de söyledim, hırs, ihtiras, haris gibi kelimeler buradan gelir. Bütün Ortadoğu’nun âdeti budur oğlum, tarih boyunca birbirini öldürür ama aslında kendini öldürdüğünü anlamaz. Kendi kanının tadından sarhoş olur.”

Eserde bu ve bunun gibi metaforik anlatılara rastlayabiliriz. Bu paragraf beni çok etkilemiş, uzunca düşündürmüştür. Gerçekte insanın bu noktada deveden bir farkının olmadığını fark ettirmiştir.

**“Şikâyet ettiğimi sanma sakın,
Sevgilinin ayakları altında ezilen üzüm gibi
Lal renkli şaraba dönüştüm ben
Sen doğmadan aşkından berduş olanım ben.”**
Adanil GÜZEL

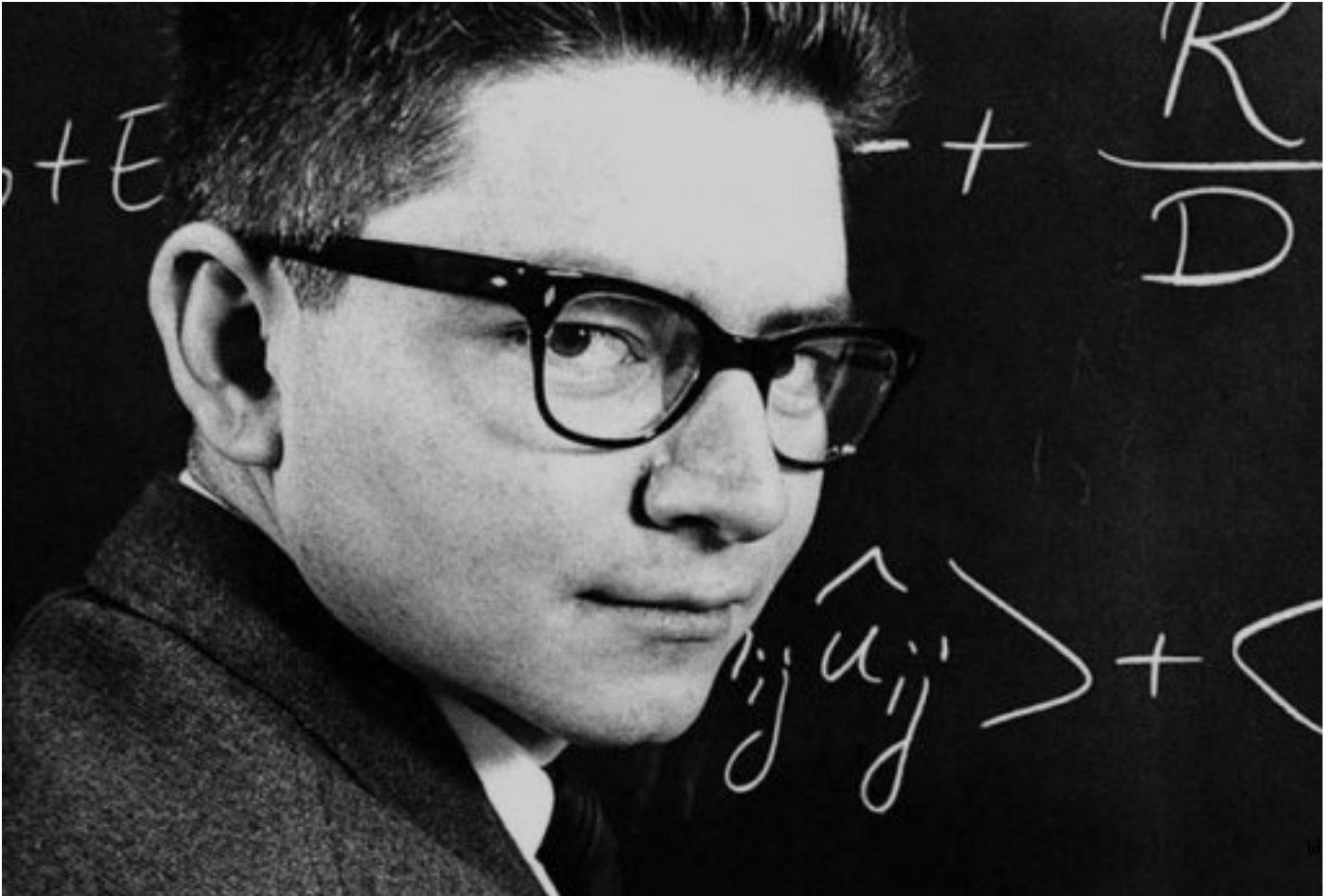
Türkiye'nin Einstein'i Oktay Sinanoğlu

Oktay Sinanoğlu Kimdir?

Oktay Sinanoğlu İtalya'nın Bari kentinde (25 Şubat 1935), babası Nüzhet Haşim Sinanoğlu'nun başkonsolos olarak görev yaptığı sırada dünyaya gelir. 2. Dünya Savaşı'nın başlaması ile 1939 yılında ailesiyle Türkiye'ye dönerler. Türkiye'ye döndükten sonra babası vefat eder ve onlar için zorlu bir süreç başlar. Annesi Rüveyde Hanım gazetelerde yazar olarak çalışır ve aynı zamanda iki çocuğu ile ilgilenmektedir. Bir süre sonra okula başlayan Oktay Sinanoğlu, yaşadıkları birçok sıkıntıya rağmen kendisini daha ilk yıldan üstün zekâsı ile belli eder. Bir yere giderken cebinde bile kitap taşımakta olup evinde de model uçaklar, telefon ve telgraf gibi şeyler yapmakla uğraşan Oktay Sinanoğlu görüldüğü üzere araştırma yapmaya çok meraklıdır. Sonraki dönemlerde kimya derslerinde kitaplarla yetinmeyip özgün deneylerle uğraşır.

Daha o yıllardan kimya ile ilgili alanda eksiklikler görmüş ve bunlar ile ilgili çalışmalar yapmayı kafasına koymuştur. O zamanlar dersler Türkçedir. Oktay Sinanoğlu da Türkçeye büyük bir önem vermektedir. İleride bu konunun üzerinde duracak ve önemli çalışmalar yapacaktır. Türk Edebiyatına, sanatına, değerlerine ve tasavvufuna çokça önem vermektedir. 1953 yılında TED Ankara Yenışehir Lisesini birincilik ile bitiren Oktay Sinanoğlu, okul bursu ile ABD'ye gider. 1956'da Amerika Birleşik Devletleri'nde, Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesi'nden Kimya Mühendisi olarak mezun olur.

1957'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde yüksek lisansını tamamlar ve aynı yıl Sloan Ödülü'nü kazanır. Doçentlik tezini de tamamladıktan sonra Berkeley'de teorik kimya alanında doktorasını tamamlar.

Türkiye'nin Einstein'i Oktay Sinanoğlu

Kariyer Hayatı:

1960 yılında Yale Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak göreve başlar. 1 Temmuz 1963 tarihinde kimya alanında tam profesörlük unvanı alarak 20. yüzyılda Yale Üniversitesi'nde "tam profesörlük" unvanını en genç yaşta kazanan öğretim üyesi olduğu açıklanır. İlerleyen zamanlarda, son yüzyılda tam profesörlük unvanını alan en genç ikinci öğretim üyesi olduğu ortaya çıkar. Yale Üniversitesi'nde öğrenci olan Paula Armbruster ile evlenir. Bu evliliğin ardından, Dilek Sinanoğlu ile evlenir ve bu evliliğinden ikiz çocukları dünyaya gelir.

1964 senesinde Yale Üniversitesi'nde teorik kimya bölümünü kurar. Yale'deki görevi boyunca, atom ve moleküllerin çok-elektron teorisi, Çözgeniter teorisi, kimyasal tepkime mekanizmaları teorisi, mikro termodinamik ve değerlik kabuğu etkileşim teorisi çalışmalarını gerçekleştirebilir. 1988 senesinde laboratuvar ortamında birleştirilecek olan kimyasalların birleştirmenin ardından nasıl tepki vereceklerini öngörebilmek amacıyla kendi geliştirdiği matematik teorilerine dayanan devrimsel bir yöntem olan ve Sinanoğlu indirgemesi olarak adlandırılan yöntemini yayınlar. Çeşitli Türk üniversitelerine, TÜBİTAK'a ve Japan Society for the Promotion of Science (JSPS)'e danışmanlık yapar. 1962 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi mütevelli heyeti tarafından Oktay Sinanoğlu'na danışman profesör unvanı verilir. Çıkarılan özel kanunla da 1975 yılında "Cumhuriyet Profesörü" unvanını alır. Beraberinde birçok ödül kazanmış ve iki kez Nobel ödülüne aday gösterilmiş-

tir. Buna rağmen bir söyleşisinde: "Bütün halktan gördüğüm muhabbet; tabii benim onlara duyduğum sevgi, muhabbet, aşk ve onların bana gösterdiği mukabele benim için en büyük ödül olmuştur." Sözlerini dile getirerek onun için en önemli olan şeyin halkın sevgisi ve muhabbeti olduğunu belirtmiştir.

1997 yılında, Yale Üniversitesinde 37 yıl çalıştıktan sonra emekli olur ve ardından Yıldız Teknik Üniversitesinde profesör olarak çalışmaya başlar. 2002 senesine kadar Yıldız Teknik Üniversitesi kimya bölümünde çalışmaya devam eder.

Kuantum Mekaniğine birçok katkıda bulunmuştur. Üzerinde uğraşılan ancak çözülmemeyen Kuantum Mekaniğinde Hilbert uzayının topolojisi ve içerdiği yüksek simetrileri problemi çözmüştür.

Türkiye'nin Einstein'ı Oktay Sinanoğlu

Ayrıca birçok kitap ve makale kaleme almıştır. Türkçeye çok değer veren Sinanoğlu, Türkiye'de bulunduğu süreç içerisinde bu konunun üzerinde durmuştur. Türkçenin yabancı dillerin istilasına altında olduğunu vurgulamış ve zamanını Türkçe bilincini oluşturmaya adanmıştır. Türkçede bulunan bazı kelimelerin yabancı kökenli olduğunu söylemiş ve bununla da kalmayıp onların yerine çeşitli karşılıklar önermiştir.

Önerilen	Mevcut	Önerilen	Mevcut
Tez Yemek	Fast Food	Gezim	Turizm
Düzey	Level	Gezgin	Turist
Orta Okul	Rüştiye	Yükün	İyon
Evren Kent	Üniversite	Tepkime	Reaksiyon
Teknik Bilim	Teknoloji	Yayınım	Difüzyon
Ruh Bilim	Psikoloji	Çekin	Nükleer

Tablodan da çıkarılacağı üzere Sinanoğlu'nun önerdiği bazı kelimeleri günümüzde kullanırken yine birçoğu ise hâlâ yabancı kökenli şekliyle kullanılmaktadır. Ülkenin diline verdiği önemi kültürle ve gönülle de bağdaştıran Sinanoğlu bir söyleşisinde şu sözleri sarf etmiştir; "Gönlü yüzdüren dildir. Toplumun diline de

kültür denir. Kültür toplumun gönlüdür. Herkesin de gönlü vardır."

Bunların dışında Türkçenin matematiksel yapısından dolayı en iyi bilim dili olduğunu söylemiştir.

Türkiye'nin Einstein'ına Veda

Dünya bilim literatürüne, milli kültürümüze ve daha birçok şeye önemli katkılarda bulunan Oktay Sinanoğlu 19 Nisan 2015 tarihinde ABD'nin Miami kentinde vefat etmiştir. Ölümü hakkında eşi Dilek Sinanoğlu açıklamalarda bulunur ve bilinene göre hekimler, Oktay Sinanoğlu'nun yeterince beslenemediği için beslenme tüpü takılmasının gerekli olduğunu söylerler. Beslenme tüpünün tıkanması ve besinlerin ciğere dolması sonucunda derin komaya girer ve 80 yaşında hayata gözlerini yumar. Ölümü hakkında hiçbir tıbbi açıklama yapılmamış ve cenazesi Türkiye'ye gönderilmiştir. Sevgi, saygı, minnet ve rahmetle...

"En önemli şey insanın kendisini tanımasıdır."

"Ne yaptıysam nasıl oldu biliyor musunuz? Ben demediğim için oldu... Bir tek yerde 'Ben' lafını severim. Ne demiş çok eski halk şairimiz Yunus Emre: Bir ben vardır benden içeri."

İpek Su AKICI

Filmler

Film izlemekten çoğumuz keyif alırız. Hatta bazı insanlar için filmler, hayatlarının bir parçasıdır. Haftada her gün bir, dahası günde birkaç tane film izleyen bağımlılar bile var.

Film izlemek bir yana biraz da bilgi sahibi olalım. Sinema tarihindeki bazı ilklere değinelim: İlk filmin 1895'te, ilk renkli filmin 1902'de yapılmasının, bugüne kadar büyük gelişmelere sahne olan dünya sinemasının 120 yılı aşkın tarihinde ilk sesli film olan "The Jazz Singer"ın çıkmasının üzerinden çok yıl geçti. De Mille'in yönettiği 1913 tarihli "The Squaw Man" Hollywood Yapımı ilk film kabul edildi.

Filmlerin oldukça fazla kategorisi vardır: aksiyon, macera, animasyon, komedi, drama, epik, fantazi, korku, gerilim, bilim kurgu... Peki, siz en çok hangisini seversiniz? Tek bir filmde oynam şansınız ol-saydı hangi film olurdu? Hangi oyuncuyla beraber oynamak isterdiniz?

Filmler hakkında ilginç bilgiler oldukça fazladır, bunlardan birkaçını sizinle paylaşmak istedim:

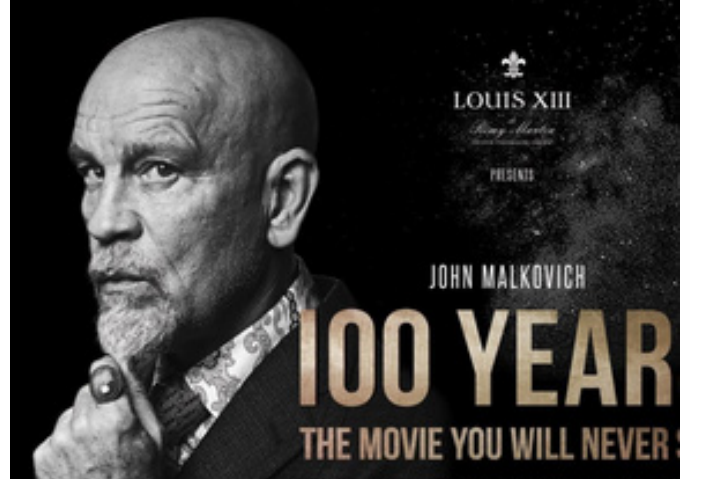
Shrek'te görüntü olarak gerçek bir insandan esinlenildi:

Evet, belki kulağa biraz kaba gibi gözükebilir çünkü Shrek çirkinliği ile de ön plana çıkan bir karakter. Maurice Tillet, Shrek'in ilk prototip versiyonu oldu. 1903 yılında Rusya'da doğmuş olan Tillet, 17 yaşında yakalandığı fiziksel bir hastalık ile büyük ve farklı bir görünüme sahiptir.

2115:

Filmin sloganı acı bir gerçekliğe sahip. Şu an canlı olan hiç kimse bu filmi göremeyecek ve izleyemeyecek. Bilim kurgu türünde olan bu film tam olarak Kasım 2115 tarihinde yayınlanacak (tabii o zamana film kalırsa). Retro, nature, future olmak üzere fragman yayınlanmış. İnternette izlenebilir.

Kaybolan filmler var:

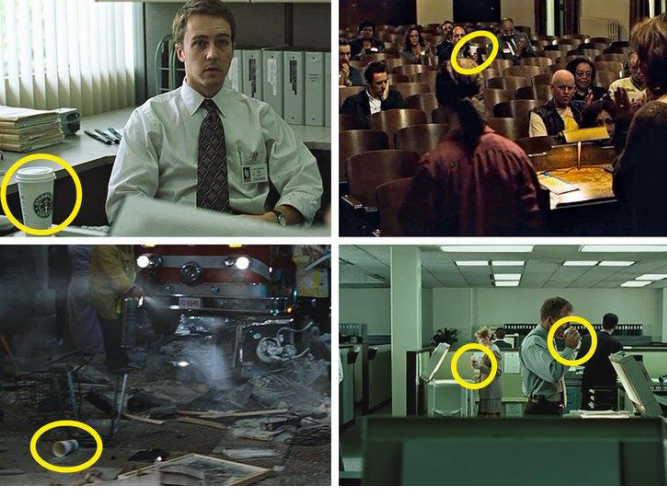
İçinde dünyanın ilk 3 boyutlu filmi olan The Power of Love dâhil olmak üzere 1929 öncesinde çekilmiş olan filmlerin %90 gibi bir oranı kayboldu. Üstelik herhangi bir yangın, çalınma vb. durumu da söz konusu değil. Nerede olduğu, ne olduğu bilinmiyor; hepsi kayboldu.

Filmler

Fight Club'ta bulunan neredeyse her sahnene starbucks fincanı vardı:

Üstelik bu bir reklam çalışması olarak dahi yapılmadı, anlam olarak Los Angeles'da aşırı fazla Starbucks bayisi olduğunu göstermekti.

Evde tek başına:

“Evde Tek Başına” filminin bu sahnesinde Joe Pesci'nin ısırtığı Macaulay Culkin'in parmağında bugün de görülebilen kalıcı bir iz bıraktı.

Yavaşlatılmış Justin Bieber şarkısı:

“Yargıç Dredd” filmindeki yavaş çekim efektinde duyulan aslında 800 kat yavaşlatılmış bir Justin Bieber şarkısıdır

İnsan saçından yapılan kostüm:

Wookiee kostümleri insan saçından yapılmıştır. Evet, tamamı...

Evde tek başına:

“Evde Tek Başına” filminde Buzz'ın kız arkadaşı aslında peruk takan bir erkekti çünkü yönetmen durumun bir kıza karşı çok kaba olacağını düşünmüştü.

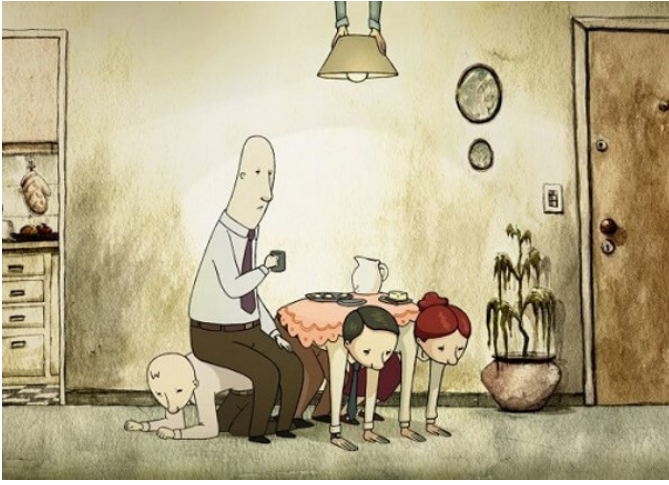

Bilge ATEŞ

Hiçbir Şeyden Her Şeye

Selam sevgili okur! Kaleme aldığım konunun sizler için daha keyifli bir hâl alması için düşündüğüm konu ile ilgili kısa filmler buldum. İlk önce kısa filmleri izlemeniz için başlıklarını yazacağım. Benim konu üzerindeki yorumlarımı okumadan önce siz de filmleri izlerseniz yazının daha da anlamlı bir hâl alacağını düşünüyorum. Beğendiklerim arasından sizler için eleyerek iki taneye indirdim. İyi seyirler ve keyifli okumalar...

EL EMPLEO (İSTİHDAM)

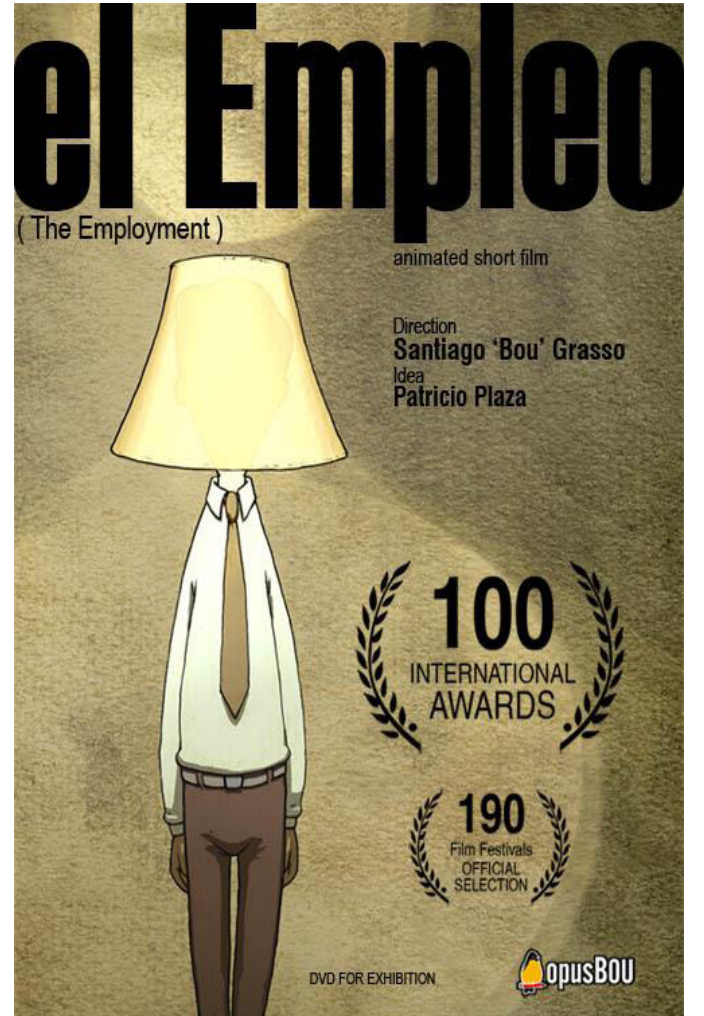

Alarm çalıyor, kalkıyoruz. Sabah rutinlerini halledip iş başına ya da ders başına geçiyoruz. Gün içerisinde kimine hizmet ediyor, kiminden hizmet görüyoruz. Bir sistem ki sizi bazılarının efendisi yapıyorken yeri geliyor kölesi oluyorsunuz. İşte bu kısa filmin anlattığı şey de tam olarak bu, bir nevi 'Modern Kölelik'. Kişiler bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak birbirlerini kullanıyor. Kimi zaman emekler sömürülerek birileri iyi yerlere geliyor. Ne yazık ki bu çoğu yerde böyle. El Empleo kısa filminde de bu konu çok güzel bir şekilde ele alınmış. İnsanların bir amaç uğruna çalışırken aslında bir araç olduğu açıkça gözler önüne seriliyor. Kimi zaman bir lamba, kimi zaman masa, bazen bir trafik lambası oluyorlar bu filmde. İzlerken görmüşsünüzdür ki herkesin yüzünde tek tip değişmeyen bir ifade var. Bu da aslında modern köleliğin bize getirdiği sonuçlardan birisidir. Gün geçtikçe duygu ve düşünceler kaybediliyor...

İnsanlar gelişim göstermemeye başlıyor, kısa filmde bu gelişme göstermeme durumunu kişilerin görünüşlerinden anlayabiliyoruz. Dış görünüşleri, mesela kafa yapılarının normalden farklı olması onların düşüncelerinin bir ilerleme kat etmediğini simgelemiştir. Ayrıca kölelik kavramının eski çağlarda kalmaması sadece şekil değiştirip devam ediyor oluşu üzücü bir durum.

“Alışkanlıklar köleliğin farklı bir biçimidir.” demiş Montaigne. Tam da konunun özeti aslında... Günlük koşuşturmaların bizi nesnelere çevirip izlediğimiz bu filmde, yapımcılar her şeyi harika bir şekilde anlatıp söylenecek pek bir söz de bırakmıyor açıkçası.

“Uyuyan milletler ya ölür, ya da köle olarak uyanır.” Mustafa Kemal ATATÜRK

Hiçbir Şeyden Her Şeye

ZERO (SIFIR)

“Toplumdaki soyutlanan, ezilen ve aşağılanan Sıfır’ın yaşam sevgisinden, azminden ve kararlılığından bir şey kaybetmeden, hiçbir şeyden bir şey olma mücadelesi.” Şeklinde özetlemişler bu kısa animasyon filmi. İzlediyseniz anlayacaksınızdır tam olarak bu konu üzerinde. Herkes bir değere sahip, Bir gibi Beş gibi, ana kahramanımız ise Zero yani Sıfır. Değersiz görülüp büyük bir ayrımcılığa uğrayan Zero, herkesin eşit doğmadığını ve bu kişilerin nasıl bir hayat sürdüğünü bizlere gösteriyor.

“We’re all born of the same matter. However, we aren’t all born equal. Who will you be? What will you become? Some people are born to be leaders, effecting great change amongst their people. Others are born into mediocrity, living unremarkable lives. But for some, life will be a constant battle offering zero opportunities. So how can nothing... be something?”

“Hepimiz aynı maddelerden yaratıldık. Ama hepimiz eşit doğmuyoruz. Kim olacaksın? Ne olacaksın?”

Bazı insanlar kendi insanları arasında büyük değişim yaratmak, lider olmak için doğar. Bazıları da sıradan olarak doğar, önemsiz bir hayat

yaşar.

Ama bazıları için sıfır fırsatlar sunan hayat da-ima mücadele. Peki, nasıl hiçbir şey... bir şey olabilir?” Bu şekilde başlıyor Zero...

Evet, hayat herkese aynı fırsatları sunmuyor maalesef ama sevgiyle, çabayla ve azimle çözülemeyecek pek de fazla bir şey yok hatta belki yok bile denebilir. İnsanların farklı gördüğü kişileri dışlaması, değersiz gördüğü şeyleri de

ğerlendirmek yerine kesip atması... Bilirsiniz sıfır tek başına bir değer taşımazken herhangi bir sayının yanına geldiğinde o sayının da değerini artırır. Animasyonda da geçtiği gibi bu bağı sevgiye ve birliğe benzetiyorum. Sevgi ile aşılamayacak hiçbir şey yok. Aynı zamanda animasyonun mesajlarından biri de buydu. Animasyonun bitişinde Sıfırdan doğan Sonsuzluk tüm olayın özeti yine...

“Dünyada insanlığını bilmekten, insanca yaşamaktan daha güzel, daha doğru bir iş yoktur. Bilimlerin en çetini de bu hayatı iyi yaşamasını bilmektir. Hastalıklarımızın en belalısı, bedenimizi sevmemek, küçük görmektir.” Montaigne. Sağlıktan değerli bir şey yok, sevgi ve sağlıklılıkla kalın...

İpek Su AKICI

**“Cevizin kabuğunu
kırıp özüne
inmeyen, cevizin
hepsini kabuk
zanneder.”
Gazali**

Zamanın Kendi Hâli: Kuzguncuk

İstanbul'un en yerel, en sevimli, en samimi ortamı, cumbalı pencerelerden en çok kırmızı patlak çiçeklerin yola baktığı, alışık olmadığımız derecede medeni ve sempatik insanlarla selamlaşmanın tamamen doğal geliştiği tam bir Akdeniz semti.

Evvel zamanlarda Rumların, Ermenilerin, Türklerin ve Yahudilerin ortak yaşam alanıymış Kuzguncuk. Cumartesi sabah 10 sularında semtte dolaşırken taksiden inen üç sarışın bombastik teyze; girişi hiç göze çarpmayan gizemli bir geçidin önünde durdular. Biri diğerlerine: "kapıyı mı çalmalıyız?" diye sordu, "hayır onlar bizi kameradan görüp açacaklar kapıyı" dedi diğeri. Meraktan çatlayacaktım sabahın 10'unda. Annem yaşlarında, haddinden fazla bakımlı bu üç sarışın teyze nereye gelmişlerdi? Kafamı kaldırdım. Ağaçların dallarının arkasına gizlenmiş bir Davut yıldızı gördüm, tabii ya, Şabat için gelmiş olmalıydı teyzeler.

İçime eğlenceli bir huzur çöktü, farklı dinlerden insanların ibadet etmek için bu semte geliyor olmaları, mekânın ruhuna sinmişti, hissedebiliyordum ve belki de arındırabilirdi bile bu hissediş beni. Sinagog'dan beş adım sonra ise bir kilise gördüm. Kapısı kapalıydı. Cumartesileri genelde kapalı olurdu kiliseler. Yine de kiliseleri fark etmek çok kolaydı; mimarisinden, kapıdaki Ermenice ya da Rumca harflerden, camlara ya da duvarlara işlenen haçlardan. Sinagog'ları ise çoğunlukla fark edemezsiniz, yalnızca seçilmiş olanlar ve bilenler fark ederdi. İstenmeden bilmeyenlerin fark etmemesi adına tasarlanmış gibiydi çoğu Sinagog. Kuzguncuğun sahil tarafında sağ sırada yine eski, sevimli ve cana yakın Camii vardı. O Caminin adı hep "cana yakın" camiidir benim için. Farklı dinlerin mabetlerinin çabasız bir huzurla yan yana duruyor olmaları etrafa kendiliğinden var kalan barışçıl bir geçirgenlik yayıyordu. Bu duyguyu Beyrut ve Selanik'te de hissetmiştim.

Kuzguncukta bazı şeyler çok şükür yok. Mesela ne yok derseniz o her yere yayılan bildiğini

market zincirlerinin tek bir tanesi bile yok, bunca yıl o kozmetik mağazaları Türkiye'de yokken nasıl onlarsız durabilmişiz dediğimiz kozmetik zinciri ve dandik kahveleriyle meşhur olan o kahve zinciri de yok. Tanrım bu olmama durumu mükemmel. O yeşil, mor, kırmızı sarı tabelaların görülmemesi, minik manavlara, mahalle berberine, mahalle fırınına, bakkala, sahafa, tuhafiyeciye, kırtasiyeye yer bırakmış. Sanki bu mahallenin ruhu cidden bakir kalmış buraların mahalle esnafında. O parasal tüketim zincirlerinin buraya uğramaması kendimi çok uzaklarda kalmış bir masal atmosferinde hissetmeme de sebep oluyor.

Bunaltıcı yaz günleri için karadut şerbeti meşhur Kuzguncuğun ve kültürler arası iletişimden doğan harika bir mutfak geleneği. Alıki'nin ön kısmında büyümlü zeytinyağlıları ve mezeleri gömüp, serin ve sessiz arka bahçesinde kahvenizi yudumlayarak yediklerinizi sindirip yan masalardaki mahalleli sohbetlerine kulak misafiri olabilirsiniz.

Zamanın kendi hâlinde aktığı, okulumuzun komşu semti Kuzguncuğa uğramadan İstanbul'u yaşadım demeyin.

Neslihan SEZGİN

Piyano Tuşları İle Dans Eden Kadın

Chopin Rahmaninov Beethoven Brahms lizst külliyyatlarında ve 20. yüzyıl bestecileri ile yetinmeyip Liszt'in Beethoven senfonilerini uyarlamalarını da ilk kez kaydeden İdil Biret'in sadece konçerto repertuarı 100'ün üstünde. Peki, kimdir piyanoya hayat veren İdil Biret?

Türkiye'nin saf yetenek ile kutsanmış piyanisti olduğunu konserine giden herkes söylemektedir. İdil Biret 1941 yılında Ankara'da doğmuştur. Piyanoya olan ilgisi iki yaşındayken başlamıştır. Bir röportajında ise "Müziğe aşık bir ailenin içinde doğdum. Bütün aile muhakkak bir enstrüman çalardı fakat herkes amatördü, kendi zevkleri için çalarlardı. Özellikle anne-annem çok güzel piyano çalardı. Beethoven, Shopen, Mozart gibi piyanistlerin hayranıydı. Hatta benim için bir marş yazmışlığı bile var" demiştir. Müzik yeteneğinizi nasıl keşfettiniz sorusunu: "Annem ve kuzenleri sık sık oda müziği yapardı. Yine öyle bir günde annem keman piyano sanatı çalarken kuzeni onları dinlediğimi fark etmiş ve anneme 'bu çocuğun müziğe karşı ilgisi var, buna bir nota öğretelim' demiş ve bana la notasını öğretmişler. Sonrasında

bana sorduklarında ben la demişim. Bundan sonra her şey hızlı gelişmiş, aslında ilk notayı iki buçuk yaşında öğrenmişim, o günden sonra annemin çaldığı bütün eserleri taklit etmeye başlamışım. Okumayı daha geç öğrendim, dinlediğim her şeyi çalıyordum." şeklinde cevaplamıştır.

İlk derslerini Mithat Fenmen'den almıştır. Yedi yaşına geldiğinde o yılların cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün dikkatini çekmiş ve İsmet İnönü yurt dışında eğitim almasını istediği için ona özel Harika Çocuklar Kanunu'nu çıkartmıştır. Bir röportajında "Hocam Mithat Fenmen Bey'in bir konseri vardı beni de götürdü, konserde İsmet İnönü de bulunuyordu. Konserin sonunda benden ufak bir parça çalmamı istediler, ben de annemden duyduğum birkaç parçayı çaldım. O sırada İsmet Paşa benden etkilenmiş hatta bunun üzerine o zamanki adıyla Yetenekli Çocuklar Kanunu bile çıkarılmış" demiştir.

Biret, Fransa'ya devlet bursu ile gitmiştir. Paris Konservatuarında Nadia Boulanger tarafından eğitimine devam etmiştir. On beş yaşına geldi-

Piyano Tuşları İle Dans Eden Kadın

Belki bundan böyle kompozisyon dünyası ile yorum dünyası arasındaki köprüyü sağlamlaştıracak

Efsanevi imgeye dönüşen İdil Biret

EVİN İLYASOĞLU

Geçen hafta sanat dünyasında Cemal Reşit Rey Salonu tedirginlikleri sürerken, Devlet Opera ve Balesi'nde ödeneklerin kesilmesi de tepkilere yol açtı. Sanatın da yakacak kadar, gıyeecek kadar toplumun yaşamına katkıda bulunan, toplumun tarihini boyutlandırın bir özelliğe sahip olduğu bilincine vardığımızda, daha uygar yarınlara doğru ilerleyeceğimiz anlaşılan.

İdil Biret'in İstanbul konserleri

İdil Biret'i her dinleyişimde şu sözleri gelir aklıma: "Piyano çalmayı o kadar çok seviyorum ki bu yüzden ben herhalde piyano dersi veremem. Çünkü ders verirken öğrenciyi de dinlemek zorundasınız. Ben ise hemen onu bir kenara çekip kendim çalmaya başlarım." En ağır programları art arda, bıkıp usanmadan üstlenebilen bir piyanistimiz İdil Biret. Yalnız resitallere, konserlere çalışmakla kalmıyor, uyarlamalar yapıyor, kompakt disk kütülyatları oluşturuyor. Onca yorgun bir konser veya resital sonrasında hiç nazlanmadan bir yapması, özellikle çaldığı programın karakterini tamamlayan parçaları seçmesi de bir ayrı özelliği. Eğer çok elektrikli parçalar çaldıysa ardından çok sakın, derin duyarlılıkta parçaları seçiyor his için. Bu da dinleyiciyi psikolojik olarak rahatlatıyor. Önceki gece Chopin'in fırtınalı etütlerinden sonra çaldığı Brahms intermezzo gibi.

İdil Biret, hıncalıncı dolu Cemal Reşit Rey Salonu'nda üç resital birden verdi. Türkiye'nin neresinde çalarsa çalsın İdil Biret ismi bir esanevi imge haline gelmiş. Chopin'in tüm yapıtlarını Naxos firması için kompakt disklerle doldurdu ve artık dünyanın her yerinde CD fiyatları alıp başını giderken bu firmanın "alınabilir fiyat" politikası uygulamasıyla İdil Biret'i her yerde herkes ulaşabili. Chopin, Rachmaninov ve Brahms gibi tarihin

Avrupa-Amerika dergi ve gazetelerinde pek çok yazı çıktı. Özellikle Chopin yorumu üstüne çok yazıldı çizildi. Kimi yazarlar onu günümüzün en iyi Chopin yorumcuları arasına yerleştirirken kimi de Chopin anlayışına karşı çıktı. Bütün bunlar bir Türk piyanistinin getirdiği araştırma boyutların yankısı olarak övünç verici.

İdil Biret'in geçen hafta çaldığı Chopin prelüd ve etütlerini dinlerken kendine özgü tempoları, ritimleri, rubatoları, cümle kuruluşlarıyla Cho-

pin'i nasıl yeniden keşfe çıktığını bir kez daha izledik. Biret'in neredeyse trans içinde bir yorum üslubu var. Ve bu trans içinde doğaçlama yeteneğini, anında kompozite edebilme kolaylığını sergiliyor. Ancak İdil Biret, kendine özgü yaratıcılığı ile belki de yorumculuktan öte, kompozisyona yaklaşan öğeleri araştırıyor. Johannes Brahms, senfonilerini orkestra haline dönüştürmeden önce piyano için yazmış, sonradan orkestraya uyarlamış. İdil Biret, Brahms'ın 4. sen-

fonsini Brahms tarafından senfoni haline geldikten sonra yeniden piyanonun tuşlarına yerleştirirken bir büyük orkestranın seslerini de piyanoda duyuruyor. Kendisi bu "piyano senfonileri" için, "beniz araştırma aşamasında" olduğunu belirtirken, bu tür uyarlamaların müzik felsefesi büyük derinlik kazandırıldığını da ekliyor. Galiba geçen haftanın en etkileyici programı da bu felsefi arayış içindeki uyarlamalar programı olmuş. Pek çok kişi Biret'in kendi yaptığı Brahms 4. Senfoni uyarlamasının uzun süre etkisinde kalmışa benziyordu. Belki de piyanistimiz bundan böyle uyarlamalarla uzmanlaşacak, kompozisyon dünyası ile yorum dünyası arasındaki köprüyü sağlamlaştıracak!

CSO-Strugala ve Bayan Pikayzen

CSO'nun TRT'de Vefa Çiftliği tarafından sunulan bu hafta sonu konserini dinlerken, Avrupa'nın gelenek sahibi, durmuş oturmuş nitelikli topluluklarından birini dinler gibi olduk. Değerli şef T. Strugala'nın orkestra bünyesini çok iyi tanıması, güvenli ve dinleyiciye huzur veren bir yorum getirdi. Özellikle Schubert'in üçüncü senfonisinde binanın nasılsa sağlam olacağından emin, teknik ayrıntılarla uğramayı bırakmış, gerçekten güzel müzik sunmak adına yönetiyordu Strugala. Obua, korangle ve klarinet sololar orkestranın bir parçası değil de solist gibi çalışıyorlardı. Kemanlar ve çellolar tek nefes halindeydi. Tatyana Pikayzen ise son dakikada Lazer Herman'ın rahatsızlanmasyla programa katılmış bir piyanist olduğu halde Çaykovski'nin piyano konçertosunda ustalık ve kişilikli bir yorum sergiledi. Televizyon veya radyo kayıtlarından izlenen bir konser, eğer kötü bir icra ise insanın kafasında sorulara yol açıyor: "Acaba mikrofona daha iyi yerleştirilseydi, akustikte daha var mı, iyi dengelenmiş mi çalgı toplulukları, vb." gibi. Oysa zaten iyi bir icra artık bu sorulara yer bırakmıyor. Sadece bir de profesyonelce mü-

ğinde piyano, eşlikçilik ve oda müziği bölümlerini birincilik ile bitirmiştir. Hatta Alman piyanist Wilhelm Kempff'in kendisi hakkında "en değerli öğrencim" tabirini kullandığı bilinir. Biret, bir röportajında başarının sırrı nedir sorusuna: "Başarı doğru çalışmaktan gelir, kendini asla kandırmamalıdır. Eğer müzik üzerinde çalışıyorsanız kendinizi eserin yazıldığı zamana götürmelisiniz o atmosferi hissetmelisiniz. Ben bu yöntemi kullandığımda parçayı uzun süre çalmasam bile tekrardan işe koyulduğumda tıpkı yeni çalışmışım gibi ortaya güzel bir eser çıkarıyorum." cevabını vermiştir. Eğer piyanist olmasaydınız ne olurdu sorusuna ise "18-19 yaşlarımdayken tıp okumak istiyordum annem ve babam bu duruma çok üzölmüştü, sonrasında düşündüğümde ya kötü bir doktor olursam düşüncesi kafama takıldı. Müzik için verdiğim emekler de boşa gidecekti diye düşünüp vazgeçtim ama hâlâ bir merakım var, doktor olmak isterdim." demiştir.

Aldığı Ödüller:

Reine Laurent Ödülü ve Popelin mükâfatlarını kazandı.

1954 - Lily Boulanger Memorial, Boston

1957 - Paris Konservatuvarı, Konservatuvar Birinciliği

1961 - Harriet Cohen - Dinu Lipatti Altın Madalyası, Londra

1971 - Devlet Sanatçısı, Türkiye İdil Biret

1988 - Boğaziçi Üniversitesi, Onursal Doktora

1995 - Uludağ Üniversitesi, Onursal Doktora

1995 - Altın Diapozon, Fransa

1996 - Sevda Cenap And Müzik Vakfı Onur Ödülü Altın Madalyası

2003 - Ortadoğu Teknik Üniversitesi Onursal Doktora

2006 - Polonya Üstün Hizmet Madalyası (Chopin eserleri kayıt ve seslendirmeleri nedeniyle)

2007 - 35. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali, Onur Ödülü'nü kazandı

İrem Zehra UZUN & Melisa ÖZMET

Münazara'da “Break Etmek”

Öncelikle herkese merhabalar! Bugün size münazara turnuvalarında nasıl break edileceğini anlatacağım. Öncelikle, bu yazıyı münazır olmayan arkadaşlar da okuyacağından “break etme”nin ne olduğunu anlatayım. Break etmek; bir münazara turnuvasındaki eleme turlarını geçip finallere çıkmaktır. Öncelikle, break etmeyi üç aşamaya ayıralım:

1. Hazırlık Süreci

- 15 dakikalık hazırlık süreci, gerçekten maç içerisinde çok kritik. Öncelikle konuyu dikkatle okuyup komitenin size ne tartıştırmak istediğini görün. Bir Avrupa Birliği maçında hukuk argümanı ile gelerseniz saçma olur. Bu yüzden konuyu ne kadar dikkatli okursanız o kadar iyi.

- 15 dakikalık hazırlık süresini, takıma arkadaşın ile periyotlara böl. Mesela ilk 5 dakika herkes kendi başına düşünsün. Böylece, ne düşündüğünüzü tam anlamıyla kavrayabilir ve bunu argümantе edebilirsiniz. Ayrıca kafanız da karışmaz. Sonraki 5 dakikayı birbirinizin düşüncelerini tartışarak geçirin. Sona kalan 5 dakika da ise “Karşı kanattan ne gelebilir?” sorusunun cevabını arayarak devam ettirin.

- Kesinlikle konuştuklarını not alın. Bu noktada notlarınızın düzenli olması size çok büyük rahatlık sağlayacaktır. Mesela çürütmeleriniz ile argümanlarınızı iç içe yazarsanız çok karışacaktır. Buna dikkat edin.

2. Çerçeveselendirme (Framing)

- Framing, maçın yönünü değiştirecek bir faktördür. Framing yapılırken ilk kazanılması, fayda sağlanması gereken alan söylenir. Ardından etki grubundan, topluluktan bahsedilerek etki artırılır. Maçta hangi ahlaki noktaların tartışılması gerektiğini kestirilmesine olanak sağlar. Böylece maç tam olarak istenilen çerçevede, arzulandığı gibi oynanır.

3. Tur Maçlarında Ne Yapmalı?

- Tur maçları; finallerden önce oynanan maçlardır. Genelde 5 maç oynanır ve bu maçların sonunda alınan puanlar toplanır. En yüksek olanlar finale çıkar.

- Tur maçlarında, 1. çıkmak önemli değil. Daha garantör bir oyun oynanmalı. 5 maçın hepsinde 2. çıksanız bile kesin break edersiniz. Bu yüzden daha garantör, 1. çıkmaya odaklı değil, daha az riskli bir oyun oynanmalı.

- Maçın en iyi oynayan takımı ile angajman kurmayı unutma. Tamam, kötü argüman sunanları çürütmek gerçekten eğlenceli ancak o argümanların kötü argüman olduğu çok bariz olduğu için bunları çürütmek yerine daha sağlam temelli argümanları çürüt.

- Özgün oyun tabii ki güzel fakat özgün oyun değil, garantör oyun oynayın.

- Pozisyonlara çok dikkat et. Mesela bir özetçi olarak pozitif verdiğin o an takımının 4. çıkacağı artık garanti gibi bir şey olmuştur.

Bütün bunlara dikkat ederek break edebilir, final oynayabilir, başarılı bir münazır olabilirsiniz. Sağlıcakla kalın!

Adanil GÜZEL

K-19 Nükleer Denizaltı Faciası

K-19 ya da diğer isimleri KS-19, BS-19 ve takma ismiyle Widowmaker, 16 Ekim 1957'de Sovyet Donanması tarafından sipariş edilip ve 17 Ekim 1958'de kızağa konulmuştur. Balistik füzeler ile donatılan bu denizaltının ismi yaklaşık bir yıl sonra verilmişti. Uzunluğu 114 metre ve kişi kapasitesi 125'ti. K-19 ile ilgili bilinen birçok kaza var, bunlardan biri 1960'ın başlarında yaşandı. Yapılan saat değişikliği esnasında bir reaktör kontrol çubuğu mürettebat tarafından itildi ve bunun sonucunda geniş hasar meydana geldi, sorumlu subay görevden alındı, kaptanın ise rütbesi düşürüldü. Ancak söz konusu facia bu değil. 4 Temmuz 1961'de reaktör soğutma sistemindeki sızıntı, arka taraftaki reaktörün su basıncının sıfıra düşmesine sebep olduğu esnada K-19, Güney Grönland yakınlarında talimler yapmaktaydı. Başka bir kazada uzun menzilli telsiz sistemi bozulduğu için karadan yardım istenememişti. Acil reaktör kapatma mekaniz-

ması reaktördeki sıcaklığın yakıt çubuklarının erime sıcaklığı olan 800°C'ye yükselmesini durduramamış, soğutma sistemi iflas ettiği için reaktör ısını arttırmaya devam etmişti. Görevlilerin önceden ettikleri taleplere rağmen K-19'a yedek soğutma sisteminin getirilmemesi bu faciaya yol açan etkenlerden biriydi. Kayıplar ise oldukça korkunç. Olay sırasında reaktör soğutma sistemini onarmaya çalışırken insan bedeninin kaldıramayacağı miktarda radyasyona maruz kalan mürettebat üyeleri kaza sonrasındaki üç hafta içinde hayatlarını kaybettiler. Radyasyonun etkisi iki yıl boyunca mürettebattan kayıplar verilmesinin devamına sebep oldu. Hayatta kalanların bazılarında gösterdikleri cesareten dolayı madalya verildi. 1961'in sonlarında Hotel II sınıfına yükseltilen K-19, bir süre sonra tersaneye çekilip parçalandı.

Gamze Ezgi ÇALI

Dil ve Kültür

Milli kültürün temel unsuru olan dil, bir yandan kültürü beslerken diğer yandan kültürle beslenir. Kültürel değerleri diğer nesillere aktarmakta çok önemli bir rol oynar. Maddi veya manevi kültürel değerlerin oluşmasında ve aktarılmasında dilin inkâr edilemez bir gücü vardır. Peki “dil” ve “kültür” tam olarak nedir? Hadi, beraber bakalım!

DİL

Dil en basit tanımıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir iletişim aracıdır. Dil en yakınlaştırıcı ve kaynaştırıcı temel unsurdur. Milleti oluşturan fertleri birbirine bağlar. Dil her şeyden öne sosyal ve milli bir varlıktır. Millî damgası en belirli olan kültür unsurudur. Dil bazı insanların veya zümrelerin değil, bütün milletin ortak malıdır. Fertlerin üstünde, bir milleti ilgilendirir. Tarihte dilsiz yaşamış millet yoktur. Dil bir milletin düşünce sistemini gösterir. İnsan düşündüklerini dile yansıttığına göre bir dil onu kullanan milletin nasıl düşündüğünü, zihninin nasıl çalıştığını ortaya koyar. Milletlerin hayat görüşleri, düşünce tarzları, zekâ keskinliği, ruh derinliği ve duygu inceliği o milletin dilinde saklıdır. Atasözleri, özdeyişler bunun en güzel belirtileridir. Dil, millet denilen toplumun en önemli sosyal varlığıdır. Milli kültürün ilk ve en önemli unsurudur. Kültür değerlerinin çoğu dille ifade edilir. Kendi dilimiz olmadan kendimize özgü edebiyatımızın, müziğimizin olması düşünülemez.

“Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakını, ananelerini, hatıralarını, menfaatlerini kısaca bugün kendi milliyetini yapan her şeyi nin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletin kalbidir, zihnidir.”

Mustafa Kemal Atatürk

KÜLTÜR

Kültür, toplumların kendilerine özgü olan ve gelecek nesillere aktardıkları maddi veya manevi her şeydir. İnsana ilişkin bir kavram olarak

kültür, tarih içerisinde yaratılan bir anlam ve önem sistemidir. Bir grup insanın bireysel ve toplu yaşamlarını anlamada, düzenlemede ve yapılandırmada kullandıkları inançlar ve adetler sistemidir. Kültür, bir milletin asırlar boyunca oluşturduğu yaşam tarzlarının kodlarını içine alan hafıza gibidir. Kültür, milletin yüzyıllar boyunca ilgi, algı, tutum ve davranışlarla tezahür eden yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamı olup nesilden nesile bir miras olarak aktarıla gelmiştir. Edebiyatı, sanatı ve tarihiyle ait olduğu milletin dilinden gelenek ve görenek izleri taşır. Bütün bunlar o yaşam tarzının göstergesi olarak kültürün birer unsuru olarak düşünülebilir. Ninnilerimiz, türkülerimiz, şiirlerimiz ve ağıtlarımızla biz tam olarak biz oluruz.

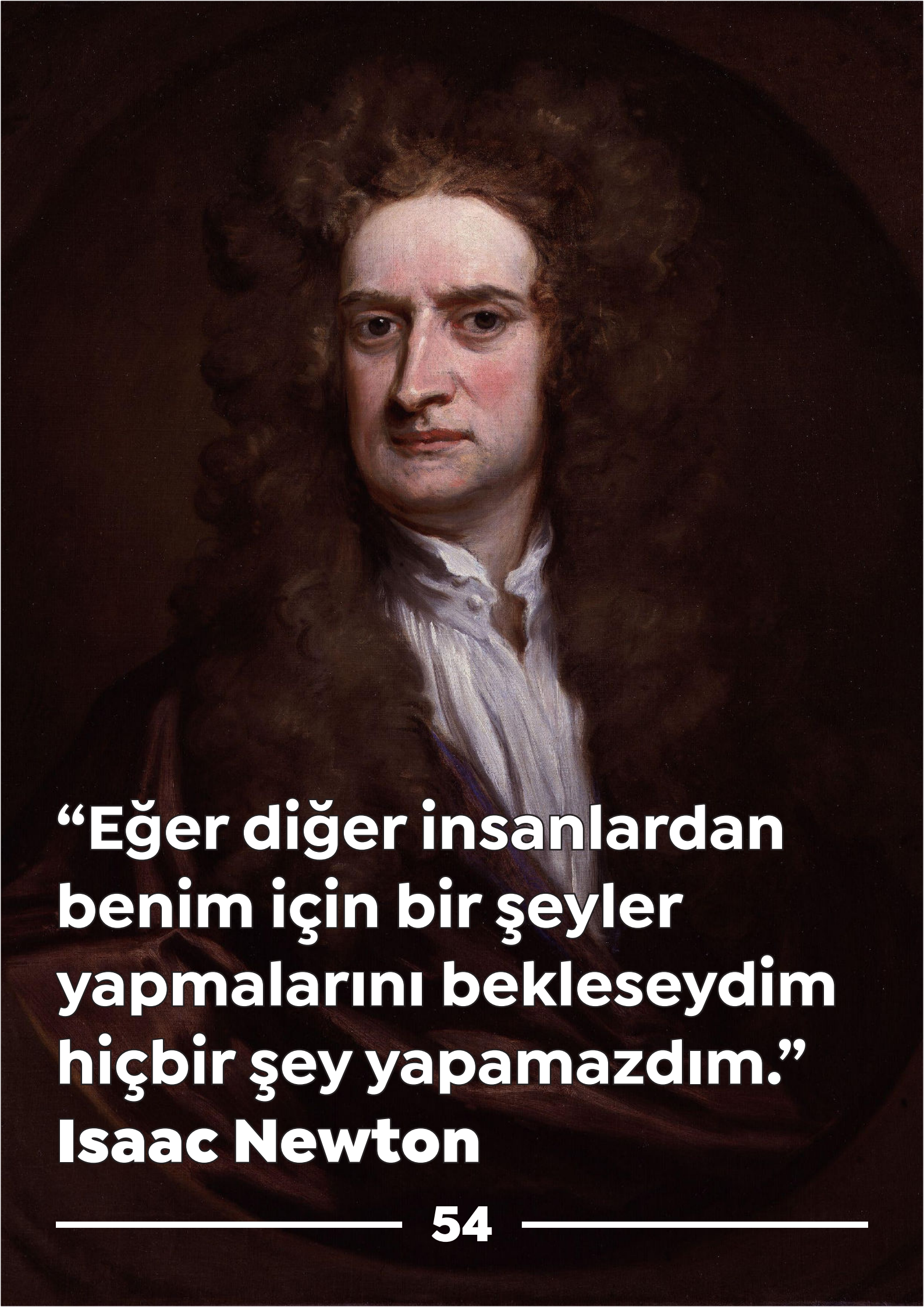
“Bir millet savaş alanlarında ne kadar zafer elde ederse etsin, o zaferin sürekli sonuçlar vermesi ancak kültür ordusu ile mümkündür.”

Mustafa Kemal Atatürk

DİL VE KÜLTÜR BAĞLANTISI

Dil ve kültürü birbirinden ayrı düşünmek neredeyse imkânsız gibidir. Dil olmadan kültür temelsiz bir binaya benzer. Kültürü olmayan bir milletin dili de kaynağı kurumaya yüz tutmuş bir nehir gibidir. Dil öncelikle kültürel unsurların ortaya çıkması için ortam hazırlar. Kültür ve sanat etkinliklerinin çoğu dille gerçekleştirilen etkinliklerdendir. Bu bakımdan dil, kültür alanının oluşmasını sağlar. Kültür öğeleri dil yardımıyla kayda geçirilir. Dil yoluyla yaygınlaşır. Sözlü ve yazılı kültür ürünleri dil aracılığı ile aktarıla gelmiştir. Gelecek nesiller dillerini öğrenmekle sadece kendi dillerini öğrenmekle kalmıyor, aynı zamanda atalarından kalan karakteristik yaşam biçimlerini, içinde yaşadıkları toplumun kendine has özelliklerini öğrenmiş oluyorlar. Kültür, sözlü ve yazılı dil ile bugünlere ulaşmış; yine dil aracılığı ile gelecek nesillere ulaşacaktır.

Nursina YILMAZ

A portrait of Isaac Newton, showing him from the chest up. He has long, curly brown hair and is wearing a white shirt with a dark cravat. The background is dark and textured.

**“Eğer diğer insanlardan
benim için bir şeyler
yapmalarını bekleseydim
hiçbir şey yapamazdım.”
Isaac Newton**

Tiyatroyu Anlarsak Yaşatabiliriz

Doğup büyüdüğümüz bu atmosferde aslında her birimiz bize verilmiş olan rolleri büyük bir ciddiyetle ve heyecanla oynarız. Yaradılışımızın kuralları çerçevesinde, gerek ailemizin gerek öğretmenlerimizin verdiği eğitimler ve hissettiklerimizle oynadığımız bu rolü kadın ya da erkek olarak kendi yaşamımızda da sahneleriz. Daha bebekken bize verilen rolü ölene kadar sürdürürüz. Belki çoğumuza yetmez bu rol. Arayışa gireriz. Çoğumuz şanslıdır, bulur aradığını. Kameralardan ve beyaz perdeden uzak, izleyiciyle aynı havayı solumak, karşıdakiyle etkileşimde bulunmak, aylarca çalıştığı oyunu beraberinde sürüklemek... İnsanlara bir nebze olsun sıkıcı yaşamın, rutin hayatını dışarısına çıkarabilmek. Onlara hüznü, hazzı tattırmak... Mutluluğu, heyecanı yaşattırmak... Sevincini, başarısını, kederini onlarla yaşamak, onlara yaşıtmak... Tiyatroyu anlamak...

Ne için oradalar, ne yapıyorlar, ne anlatmak istiyorlar? Peki, ben onlarla nasıl bir iletişim halindeyim? Sıkılıyor muyum yoksa keyif mi alıyorum? Karşımdaki ne hissettiğimi anlayabiliyor mu? Onları yakalayamazsam sıkıntıdan uyuyabilirim, tiyatroya bakış açım değişebilir, ben burada ne yapıyorum diye kendime kızabilirim... Zaten herkesin hazıra konma alışkanlığı ve her şeyin ucuz tüketime dönüştüğü bir dönemde onları yakalamak hiç de kolay değil.

Varsayalım ki ben bir oyuncu, yönetmen ya da tiyatro yazarıyım. Yaşamın içindeki çatışmayı, acıları, çaresizliği veya haksızlıkları yüreğimde hissediyorum. Nefreti, yalanları ve şiddeti görebiliyorum. Savaşın, sömürgeciliğin, sürgünün, adaletsizliğin ve hiçliğin yarattığı bir kaos ortamında kaybolmak üzereyim. İsterseniz çaresizlik deyin ama hayır, ben tiyatrocuyum ve koca evreni içime sığdırabilir, yaşamı okuyabilir ve hatta bunu sizinle paylaşabilirim. Fakat bazen yaşam tüm absürt olayları ile birlikte sanatı kat ve kat aşılıyor. Tam "Anladım." dediğiniz yerde bir ses daha çıkıyor ve o ses öyle bir karıştırıyor ki ortalığı; kendinizi tekrar, başladığınız ama sözün bittiği yerde buluyorsunuz.

Bir dönemin tiyatro oyunlarını incelediğimizde bu oyunlar aslında gizlenmiş birer masalı anımsatmıyorlar mı? O zaman amacımız bu masalı yeniden keşfetmek mi? Evet, bizlerden önce yaşamış büyük ustalar var bizlere yol gösterecek. Yazdıkları, oynadıkları oyunlar asırlar aşmış günümüze gelmiş. Onlar ki acıyı, sevgiyi, hüznü, şefkati, karşı koymayı ve direnmeyi anlatanlar. Onlar ki ümidin sesi.

İşte tiyatro, yaşamla arasındaki bu ince çizgiyi yakalayabilirse harikalar yaratabilir. Tiyatro, yaşırsa yaşatabilir.

Ekin YILDIRIM

Mitoloji

Mitoloji Nedir?

Öncelikle mitolojinin kelime anlamını inceleyelim: Fransızca kökenli bir sözcük (Mythologie: Efsaneler külliyatı olarak tanımlanır ve bu sözcük Yunanca şeklinde yazılan mythologia sözcüğünden alıntıdır) olan mitoloji; mitleri konu alan ve mitlerin doğuşlarını, anlamını inceleyen bilim dalı olarak geçmektedir. Mitler ise kuşaktan kuşağa yayılan ve yayıldıkça şekil değiştiren, toplumun hayal gücü sonucu ortaya çıkmış, tanrıları ve tanrıçaları örnek alan efsanelerdir. Çoğunlukla yanlışlık veya doğru olmayan unsur vurgusu içerirler. Mitolojiye söylenbilim ve söylencebilim gibi adlar da önerilmiştir, kısaca efsaneler bilimi diyebiliriz.

Mitolojiler o döneme göre kutsal sayılan bir öyküyü, evrenin yaratılışını ve nasıl var olmaya başladığını anlatırlar. Mitlerin toplumun düzenini sağlama ve toplumu koruma gibi amaçları ve görevleri vardır. Çoğu bireylerin kendileriyle ilişkilendirebileceği hatta ders çıkarabileceği unsurlar içermektedir. Bir sürü kültürün kendi mitolojisi ve kendi başlangıçları, yaratılışı, evreni, etrafındakileri anlamlandırması vardır. Mitolojileri en genel şekilde sınıflandırsak bölgelere göre Asya Mitolojisi, Avrupa Mitolojisi, Avusturalya ve Okyanusya Mitolojisi, Orta Doğu Mitolojisi ve Kuzey Amerika Yerlileri Mitolojisi olarak yapabiliriz. Mitoloji denince akla gelen başlıca mitolojiler Yunan, Roma, İskandinav, Sümer, Çin ve Hint Mitolojileridir. Mitleri ise evren ve yaratılışa dair mitler, tanrılara dair mitler ve kahramanlara dair mitler olarak 3 kategoriye ayırabiliriz.

Mitoloji neden var, nasıl oluştu?

Mitolojilerin oluşumları gerekçesiyle kökenleri hakkında az çok varsayım ortaya sürülmüş olsa bile yazarlar arasında mitlerin kökeni hakkında ortak bir uzlaşma yoktur. Mitlerin ortaya çıkması hakkında yazarların ortaya attığı farklı varsayımlar vardır. Bu varsayımlar mitlerin; yaşandıktan sonra unutulmuş gerçek olaylar olduğu, tümüyle bilinçaltı ve hayal gücü ürünü olması ve toplumun varlığını sürdürmek ve kaynak

bulmak gibi ihtiyaçlar doğrultusunda dini ve siyasi liderlerin desteği sonucu oluşturulduğu şeklinde ayrılmıştır.

Mitoloji günlük hayatımızda birçok alanda gerek kökü mitlere dayanan kelimeler olarak gerek direkt mitolojileri dayanak alarak psikoloji, kimya, coğrafya, astronomi, tıp, bilgisayar teknolojisi, müzik, sinema, resim sanatı gibi dallarda karşımıza çıkmaktadır. Hadi bunlardan bazılarına göz atalım! Mesela panik sözcüğünün kökünün Yunan Mitolojisinde satirlerin, çobanların ve kırların tanrısı Pan'a dayandığını biliyor muydunuz? Pan'ın Titanomahia'da (Titanlarla Olimposluların savaşı) Zeus'un tarafını tutmuş ve Helezon biçimindeki boru çalgısını kullanarak Titanlara korku salmış olması bunun nedenlerinden birisidir. Ayrıca Pan, ıssız yerlerde yolunu şaşırmış insanların aniden gözüne görünerek onları korkutmasıyla da bilinir. Mitolojinin günlük hayatta karşımıza çıkmasının başka bir örneği, gezegenlerin adlarını Roma mitolojisi tanrılarına benzetilerek almasıdır. Örneğin en güzel gözükten gezegene güzellik ve aşk tanrıçası Venüs'ün (Afrodit), en büyük gezegene en büyük tanrı olan Jüpiter'in (Zeus), en mavi gezegene deniz tanrısı Neptün'ün (Poseidon), en kırmızı gezegene de savaş tanrısı Mars'ın (Ares) adı verilmiştir. Mars'ın uydularından biri adını Ares'in oğlu olan Phobos'tan almıştır. Phobos ayrıca korku tanrısı olduğu için ismini psikoloji dalına ait olan "fobi" terimine de vermiştir. Star Wars ve Tarzan benzeri filmlerde olduğu gibi sinema alanında da filmlerin mitolojik bir yanı olabilir.

Sude KAYA

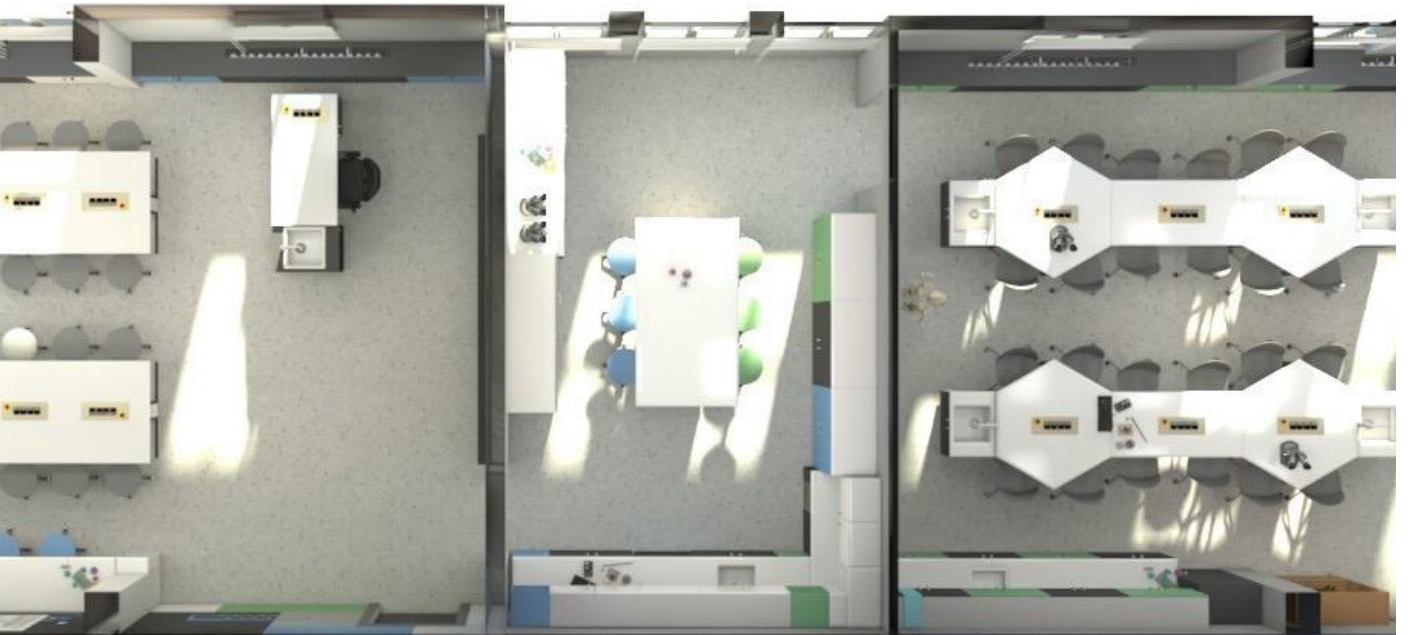

Laboratuvarların Yenilenmesi

“Daha orta yaşlarında olmasına rağmen saçlarına hafif hafif beyazlar düşmüş olan adam; okulun alçak, gri merdivenlerini ağırca tırmandı. Aklına birdenbire gelen fikirle okulun yeterince eskimiş laboratuvarlarını görmek istemişti. Elini, merdivenin beyaz korkuluğuna koydu. Merdivenlerin bitmesiyle duraksadı ve derin nefesler aldı. Bu merdivenler, şüphesiz, çoğu kimseyi yoruyordu. Adamın bu kata geldiğini gören siyah kısa saçlı, esmer ve orta boylu görevli; koşar adımlarla adamın yanına gelmek için hareket etti. Uzaktan; ‘Müdürüm, bir şey mi istemiştiniz?’ diye seslendi. Müdür, elini kaldırdı ve gelmemesi için onu durdurdu. ‘Yok Mehmet, laboratuvarlara bakacağım bir’ dedi. Görevli, anlayışla başını salladı ve gülümseyerek geldiği yere adımladı. Müdür, tekrar İstanbul Üsküdar Lisesi’nin eskimiş merdivenleri tırmandı. Birkaç adım daha attığında laboratuvarlardaydı. Gülümsedi. Uzun gri koridorları hafif hızla yürüdü ve krem rengindeki kapının önünde durdu. Sol elinde sıkıca tutunan anahtarları sağ eline aldı ve kapının kilidine büyük bir dikkatle soktu. Sol elini kapının yuvarlak kulpuna koydu ve yavaşça kendine doğru çekti. Anahtar kilide oturdu ve kapı kendiliğinden açıldı. Adımını laboratuvara attı. İçeride ağır bir koku vardı. Direkt beyaz camlara yöneldi ve hızlıca bir camı açtı. Arkasını döndü ve laboratuvara baktı. Kullanılmaya kullanılmaya ne hale gelmişti. Bir yılı aşkın bir süredir boştu. Pandemi süreci herkesi etkilediği gibi laboratuvarları da etkilemişti.

Duvarlarında krem renginde dolaplar, ortada iki uzun deney masası, yanlarında öğrenciler için konulmuş sandalyeler vardı. Masaların başlangıcında öğretmen içinde bir masa bulunuyordu. Yerler mavi fayanstı ve gerçekten yıpranmış görünüyordu. Burayı öğrenciler için daha kullanışlı hale sokabilirlerdi. Aklına öğrenciler ve öğretmenler için daha kullanışlı masalar, daha parlak bir zemin ve çalışma azmi getiren renkli bir ortam geldi. Tekrar gülümsedi. Çıkışa doğru adımladı. Kapıyı arkasından kapattı ve kilitledi. Geldiği yolu tekrar yürüdü ama bu sefer ağır ağır değildi. İçinde bir heyecan vardı. Merdivenleri hızla indi ve kısa sürede odasına ulaştı. Öğrencileri için laboratuvarları daha iyi bir hale getirecekti.”

Biz, İstanbul Üsküdar Lisesi öğrencileri için elimizden gelen her şeyi yapmaya hazırız. İşte şimdi sizler için okulumuzun kimya, fizik, biyoloji ve robotik laboratuvarlarını yeniliyoruz. Her şey, şu anki ve gelecek neslin daha iyi bir eğitime sahip olması için! İşte laboratuvarlarımızın yeni halleri:

— İyilik Kanımızda Var! —

Bildiğiniz üzere İstanbul Üsküdar Lisesi öğrencileri olarak 4 Haziran Cuma günü Kızılay kapsamında kan bağış etkinliği düzenledik. Peki, bu projeye nasıl başladık? Kulüpler Birliği 2021 toplantısında okulda ne gibi etkinlikler yapabileceğimizi konuşurken lise öğrencilerinin Kızılay'la birlikte çalışarak okulları adına kan ve kök hücre bağış topladığı bir sosyal sorumluluk projesinden bahsettim. Herkes bunu yapmak için istekli olduktan sonra okul idaresiyle konuştuk, bize seve seve destek vereceklerini söylediler. Hemen Kızılay ile görüşmelere başladık. Sloganlarımızı belirledik, afişlerimizi tasarladık, öğrencilerimizden oluşan ekiplerimizi oluşturduk, kampanya gününü ve çalışma sürecimizi planladık, Instagram hesabı açarak projemizi duyurmaya başladık. Bu zorlu süreçte kendimizi tanıtmamız ilk başlarda elbette kolay olmadı. Biz de kampanyamızın daha iyi olması için iki soruya yanıt aradık:

1- “Nasıl daha çok kişiye kampanyamızı duyurabiliriz?”

Bu sorunun cevabı olarak öncelikle toplantılar düzenleyip saha ekibi kurduk. İstanbul içerisindeki bazı bölgelerde saha ekibi, Üsküdar Belediyesi'nin sponsorluğunda bastırdığımız afişler ve el broşürleriyle projemizi tanıtmaya başladı. Dükkanların, otobüs duraklarının camlarına afişler asarak insanlarla konuşup kan bağış yapmalarını ve projemizi yaymalarını rica ederek kampanyamızın daha çok kişiye ulaşmasını sağladık.

2- “İnsanları kan bağış yapmaya nasıl ikna edebiliriz?”

Bir gün kendi aileleri, arkadaşları, sevdiklerinin ve kendilerinin de kana ihtiyaç duyabileceklerini ve bunun ne kadar hayati bir önem

İyilik Kanımızda Var!

taşıdığını insanlara hatırlatarak yardıma teşvik ettik. Ayrıca pandemi döneminde kan bağış-lamanın herhangi bir riskinin olmadığını kork-madan rahatça bağışlayabileceklerini anlattık.

Sırada kan bağışı günü vardı; bir gün öncesin-den Kızılay okulumuza gelerek kan çadırlarını kurdu, pankartlarımızı astık, İÜL Güzel Sanat-lar Kulübü'nün hazırladığı resimlerden oluşan resim sergimizi kurduk. 4 Haziran Cuma günü saat 10.00'dan itibaren kan bağışı etkinliğimiz başladı. Okulumuzun ses sisteminden şarkılar çalarak daha eğlenceli bir ortam hazırladık. Üsküdar Belediye Başkanı, Üsküdar Kaymaka-mı, Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürü, Üsküdar Gençlik Meclisi Başkanı ve Kızılay Üsküdar So-rumlusu gibi değerli kişiler de gelerek bizlere destek oldu. Saat 19.00'a kadar devam eden kampanyamız sonucunda birçok insanın yar-dımı sayesinde "İyilik Kanımızda Var" diyerek 163 ünite kan 57 kök hücre bağışı topladık.

Başta bütün süreç boyunca yanımızda olan Kızılay Üsküdar Sorumlusu Funda Hanım olmak üzere, emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

İstanbul Üsküdar Lisesi
[instagram.com/misket.iul](https://www.instagram.com/misket.iul)